

ÅRSRAPPORT 2015

HL-SENTERET

Senter for studier av Holocaust og livsoppgjør

INNHold

04 Direktøren har ordet

06 Styrets beretning
Milepæler 2015
Andre aktiviteter
Økonomi, personalforhold og miljø

15 Årsregnskap og balanse 2015
– med noter
Revisors beretning

24 Forskning om Holocaust
Sammenliknende studier av folkemord
Holocaust
Antisemittisme og jødisk historie
Minoriteters vilkår
Fiendebilder, radikaliserings
og voldelig ekstremisme

32 Formidling
Den permanente utstillingen
Midlertidige utstillinger
Undervisning
Kultur- og programvirksomhet

40 Dokumentasjon
Samlinger
Prosjektutvikling
Øvrige nettverks- og
internasjonaliseringsarbeid

44 Administrasjon og ledelse
HL- senterets ansatte
Villa Grande og nytt tilbygg

48 Program og arrangementer
Utvalgte publikasjoner
Utvalgte foredrag

Stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) er et forsknings-, dokumentasjons- og formidlingscenter med fokus på Holocaust og andre folke-mord, og på minoriteters vilkår i moderne samfunn. Senteret rommer utstillinger, bibliotek og kafé, og holder til i den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande i Huk aveny 56 i Oslo. HL-senteret arrangerer også besøk og tilbyr undervisnings- og kursopplegg for skoleklasser, lærere og andre grupper.

ØKT SYNLIGHET OG BETYDNING

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) hadde i 2015 et godt, travelt og produktivt arbeidsår. Senteret hadde flere besøkende enn året før og opplevde et økende behov i offentligheten for vår kunnskap.

De siste årene har antallet mennesker som kommer på våre arrangementer vært jevnt stigende. I 2015 noterte vi oss også at nye grupper møtte fram på enkeltarrangementer og fortsatte å komme på andre ut over året. HL-senteret satser mye på å gi gode pedagogiske opplegg til de mange besøk av skoleklasser: ungdomsskoletrinnet og videregående. Det er stor oppslutning om lærerkursene og ikke minst har HL-senterets prosjektledelse av Dembra, [Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme], vært sentralt. Dembra er et nyskapende opplegg for kompetanseutvikling til skoler som ønsker å styrke sitt arbeide med forebygging av ulike former for ekskluderende og splittende holdninger og forestillinger, fra antisemittisme og rasisme til antidemokratiske holdninger og radikalisering.

Samfunnsutviklingen internasjonalt og nasjonalt gjør at det er behov for kunnskap om HL-senterets forskningsfelt, som spenner vidt, fra Holocaust og andre folkemord, antisemittisme, rasisme og menneskerettigheter til minoriteters vilkår i moderne samfunn. Dette betyr at senteret stadig får henvendelser fra departementer, direktorater og andre offentlige instanser og fra organisasjons-Norge, om faglig bistand. HL-senteret bidro på flere måter i 2015 ved oppstarten av den kommende Handlingsplanen mot antisemittisme, og fortsatte med å være faglig leverandør til de som utvikler denne handlingsplanen, som vil presenteres høsten 2016. HL-senteret la også inn anbud, og fikk oppdraget, med å utvikle en ny befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og andre minoriteter, samt en egen studie om minoriteters holdninger. Denne vil presenteres i 2017, fem år etter den første undersøkelsen om antisemittisme i Norge som også HL-senteret sto bak.

HL-senteret ble i 2015 med på drøftelsene om det kommende ekstremismesenteret. Universitetet i Oslo sto i spissen for en av søknadene til Norges Forskningsråd, sammen med NUPI, PRIO, FFI og HL-senteret, og fikk tilslaget. Dermed er nå to av senterets seniorforskere inne i det som heter C-Rex, Senter for ekstremismeforskning: høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold. Etter hvert vil også HL-senterets undervisningsavdeling komme inn, ved formidlingen av C-Rex forskningsresultater.

HL-senteret var i fjor også i den posisjon at man kunne se hvordan forskning fikk rask respons og ga mening til mange mennesker. HL-senteret overlevde på oppdrag,

Den internasjonale Holocaustdagen 2015: F.v. Europaminister Vidar Helgesen, kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner, Samuel Steinmann, H.K.H. Kronprinsesse Mette Marit og HL-senterets styreleder Anne Lise Høegh.

rapporten «Å bli dem kvit» Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av norske rom til statsråd Jan Tore Sanner i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Her dokumenterte historikere ved HL-senteret at 66 norske rom ble deportert til Auschwitz-Birkenau i 1943-44, bare fire overlevde. Rapporten fikk mye publisitet, nasjonalt og internasjonalt. På 8. april, den internasjonale romdagen, kom statsminister Erna Solberg med en offisiell unnskyldning til norske rom, for behandlingen av og norsk politikk overfor rom. Rapporten ble mottatt med stor interesse da HL-senterets ansatte og andre norske representanter presenterte den på IHRA-konferansene (The International Holocaust Remembrance Association) i fjor. Det var i fjor 15 år siden Stockholms-erklæringen ble vedtatt, og dette ble markert av alle medlemslandene i IHRA. I følge erklæringen forplikter Norge seg til å samarbeide internasjonalt om forsknings- og kunnskapsformidling om Holocaust, for å forhindre framtidige folkemord. HL-senteret bidrar på flere fagfelt med å bistå Norge i å oppfylle forpliktelsene i Stockholms-erklæringen.

I 2015 var det også 70 år siden frigjøringen, og HL-senteret hadde en rekke arrangementer som tematisk var knyttet opp til 2. verdenskrig og frigjøringen. Blant annet gjennomførte HL-senteret og Universitetet i Oslo en åpen forelesningsserie i Gamle Festsal på lørdager, med tittelen «Et ufritt Norge. Krig og okkupasjon 70 år etter». Publikumstilstrømmingen var enorm, folk sto i kø før foredraget startet.

Sentral i fjorårets åpne tilbud var også markeringen av at det var 100 år siden folkemordet på armenerne – det ble markert med konferanse og utstilling. Og massakren i Srebrenica ble markert 20 år etter at den fant sted, med konferanse og en unik fotoutstilling ved den bosniske fotografen Tarik Samarah.

Nytt i fjor var at HL-senteret nå filmer – strømmer - alle foredrag, slik at man også ut over i landet kan få med seg et søndagsforedrag eller en lørdag i Gamle festsal. Ja, man kan sitte hvor som helst i verden og følge med på våre programposter, bare man har tilgang til Internett.

Slik sett forsøker HL-senteret stadig å oppfylle sitt brede og ambisiøse mandat – ved å arbeide for å nå fram med forskningsbasert kunnskap, til stadig flere mennesker.

Men alt det som her er nevnt kunne ikke gjøres uten en dyktig og dedikert stab. Hjertelig takk, alle på HL-senteret, for innsatsen.

Guri Hjeltnes
Direktør

STYRETS BERETNING

HL-SENTERETS STYRE

LEDER

Rolf Golombek
seniorforsker, dr. polit,
Stiftelsen Frischsenteret for
samfunnsøkonomisk forskning

VARA

Harald Korn
Associate Director,
Rambøll Management Consulting

NESTLEDER

Bente Sandvig
styremedlem 01.08 – 12.10,
nestleder fra 13.10,
fagsjef, Human-Etisk forbund

VARA

Marta Bivand Erdal
forsker, PhD, Peace Research Institute
Oslo (PRIO)

ARBEIDSUTVALG

Arbeidsutvalget, som er saksforbereden-
de organ for styret, besto av styrets leder
og nestleder, HL-senterets direktør og
administrativ leder.

HL-senteret mistet to styremedlemmer i 2015. Styreleder Annelise Høegh gikk bort 27. mars, og styremedlem Ståle Eskeland døde 26. desember.

STYREMEDLEMMER

Ida Børresen

stortingsdirektør

Ståle Eskeland

professor emeritus, dr. juris,
Universitetet i Oslo

Inger Furseth

professor, dr. polit, Universitetet i Oslo

Øyvind Kopperud

forsker, HL-senteret

John Arne Moen

redaktør, Trønderavisa

Chava Savosnick

seniorrådgiver, Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

Arne Johan Vetlesen

professor, dr. philos.,
Universitetet i Oslo

STYREMEDLEMMER

VARA**Anders Ravik Jupskås**

forsker, PhD, Universitetet
i Oslo

Inga Bostad

direktør, dr. philos,
Norsk senter for menneske-
rettigheter, Universitetet
i Oslo

Hans Brattestå

tidl. stortingsdirektør

Harald Syse

formidler, HL-senteret

Leoni Abrahamsen Kohn

stud. med., Universitetet i Oslo

Islin Rose Abrahamsen

sykepleier, Norges Statsbaner

Olav Njølstad

direktør, dr. philos,
Det Norske Nobelinstitut

STYRETS SAMMENSETNING FOR PERIODEN 01.01 TIL 31.07

LEDER: Annelise Høegh, cand. philol, politiker. **VARA:** Chava Savosnick, seniorrådgiver, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. **NESTLEDER:** Tordis Borchgrevink, seniorforsker, Institutt for samfunnsforskning (ISF). **VARA:** Hans Brattestå, tidl. stortingsdirektør

STYREMEDLEMMER:

Ida Børresen, stortingsdirektør. **Vara:** Karin Dokken, førsteamanuensis, dr. philos, Universitetet i Oslo. **Ståle Eskeland**, professor emeritus, dr. juris, Universitetet i Oslo. **Vara:** Inga Bostad, direktør, dr. philos, Norsk senter for menneskerettigheter, Universitetet i Oslo. **Rolf Golombek**, seniorforsker, dr. polit, Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning. **Vara:** Harald Korn, Associate Director, Rambøll Management Consulting. **Øyvind Kopperud**, forsker, HL-senteret. **Vara:** Harald Syse, formidler, HL-senteret. **John Arne Moen**, redaktør, Trønderavisa. **Vara:** Leoni Abrahamsen Kohn, stud. med, Universitetet i Oslo. **Bente Sandvig**, fagsjef, Human-Etisk forbund. **Vara:** Marta Bivand Erdal, forsker, PhD, Peace Research Institute Oslo (PRIO). **Arne Johan Vetlesen**, professor, dr. philos, Universitetet i Oslo. **Vara:** Olav Njølstad, direktør, dr. philos, Det Norske Nobelinstitut.

MILEPÆLER I 2015

- Uranienborg skole fikk Benjaminprisen 2014, 26. januar
 - Benjaminprisen er en av Norges mest prestisjefylte og viktigste skolepriser, sa kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen under utdelingen av Benjaminprisen for 2014 i Universitetets Aula. Prisen besto av et diplom og en byste, som er en miniatyr av minnesmerket over Benjamin Hermansen, og 100.000 kroner til skolens videre arbeid mot rasisme og diskriminering. HL-senteret leder juryen og administrerer arbeidet med prisen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.
- Den Internasjonale Holocaustdagen 27. januar
 - Markeringen fant sted ved Antony Gormleys Minnesmerke for deporterte norske jøder på Akershuskaia. Hovedtaler var kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner, etterfulgt av korte appeller ved representanter for grupper som ble forfulgt under nazismen. Markeringen ble avsluttet i Fanehallen på Akershus Festning, der direktør Knut Åmås i Stiftelsen Fritt Ord var hovedtaler. I forkant av arrangementet på kaia deltok skoleelever i en samtale med Samuel Steinmann, den siste gjenlevende blant jødene fra Norge som ble deportert til Auschwitz. Samtalen ble strømmet på nett og spørsmål fra ungdomsskoler rundt om i landet ble tatt inn i en dialog mellom skoleelevene og Steinmann.
- Foredragsserie – et samarbeid mellom HL-senteret og Universitetet i Oslo. Fra 31. januar til 5. desember
 - Foredragsserien «Et ufritt Norge. 2. verdenskrig 70 år etter», i Gamle Festsal, 12 lørdager, med fulle hus og strømming i sanntid og som opp-tak, til eksterne lokaler, internett og senterets hjemmesider vakte stor interesse, med smittende effekt for senterets øvrige arrangementer.

- «Å bli dem kvit» - rapport om norske rom og holocaust presentasjon og overlevering til statsråd Jan Tore Sanner på HL-senteret 12. februar
- Internasjonal konferanse på HL-senteret: Civilian Resistance against Nazification Campaigns 1940-1945 – Norway in a Western European Perspective, i regi av NFR-prosjektet DIMNO, Demokratiets institusjoner i møte med en nazistisk okkupasjonsmakt, 25. - 26. februar
- Folkemordet på armenerne – konferanse og utstilling 06. mars
Gjennom en internasjonal konferanse, The Armenian Genocide and the Politics of Denial, og en vandreutstilling kalt Den skandinaviske reaksjonen på det armenske folkemordet, markerte HL-senteret at det var hundre år siden det første folkemordet i det 20. århundre - drapene på rundt én million armenerne. Utstillingen var utlånt fra det armenske folkemordsmuseet i Jerevan.
- Konferanse om etnisk diskriminering og rasisme 05. mai
Den 5. mai 2015 arrangerte senteret, på oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) en dagskonferanse om etnisk diskriminering og rasisme. Konferansen var fulltøget, - problematikk og spørsmål knyttet til diskriminering og rasisme engasjerer mange mennesker. Selve konferansedagen ble spesiell. Nettopp 5. mai ble Samuel Steinmann, den siste gjenlevende av de norske jøder som ble deportert fra Norge under andre verdenskrig, begravet. Minnestunden for Steinmann fant sted på HL-senteret, parallelt med konferansen, i hver sin fløy av bygningen. Steinmann har hatt en stor betydning som tidsvitne, som har fortalt sin historie til nye generasjoner. Dette perspektivet ga konferansens innhold et eget alvor – verdien av aldri å glemme og betydningen av å fortsette arbeidet mot diskriminering og rasisme.
- Utstilling 31. august og konferanse 25. september om folkemordet i Bosnia
Gjennom både utstilling og internasjonal konferanse satte HL-senteret i 2015 fokus på folkemordet i Bosnia 20 år tidligere. Utstillingsåpning fant sted 4.6. Fotoutstillingen Abandoned at Srebrenica var et tyveårsminne med svart-hvitt fotografier av den bosniske fotografen Tarik Samarah. Utstillingen var åpen for publikum i perioden 4. juni til 31. august Utstillingen ble satt opp igjen under den internasjonale konferansen Srebrenica, 1995-2015: Lessons and Legacies of the Bosnian War 25. september. Ekspertene fra USA, Storbritannia, Island, Danmark, Sverige og Norge deltok på konferansen. Fotoutstillingen ble et godt og viktig pedagogisk hjelpemiddel i formidlingen om senterets emner overfor skoleelever.
- Åpning av utstillingen «Jidish far ale» 5. september
Kunstutstilling basert på en workshop ved Bente Kahan Foundation i Wroclaw, der 11 polske og norske kunstnere laget 17 kunstverk som deretter ble vist i Wroclaw og på HL-senteret, med ønske om å fremme kunnskap i Polen og Norge om jiddisk språk og kultur.
- Konferanse: Medienes dekning av etniske og religiøse minoriteter i Norden 21. september
HL-senteret utviklet i samarbeid med Norsk Pressehistorisk forening en konferanse om dekningen av etniske og religiøse minoriteter i nordiske medier sett i et historisk perspektiv.

ANDRE AKTIVITETER I 2015

Styret holdt fire styremøter i 2015 og behandlet 26 saker.

Andre viktige aktiviteter dette året var:

FORSKNINGSPROSJEKTER PÅ SENTERET

- Demokratiets institusjoner i møte med en nazistisk okkupasjonsmakt. Norge i et komparativt perspektiv
- Antisemittisme i dagens Norge, inkludert ny befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og tilleggsundersøkelse blant andre minoriteter. Anbud sendt i juli, oppdraget mottatt i august
- Voldelig antisemittisme i Europa 2005 - 2015
- Den politiske og historiske bakgrunnen for FNs folkemordskonvensjon
- Kvalitativ intervjustudie blant norske jøder
- "Islamophobia Research and Documentation Project"
- World War II – everyday life under German occupation, kildearbeid
- Den indre fiende. Fiendebilders anatomi og dynamikk
- Deltakelse i internasjonale forskningsnettverk og -prosjekter som EHRI, IHRA og bilaterale samarbeid finansiert gjennom EØS-midler

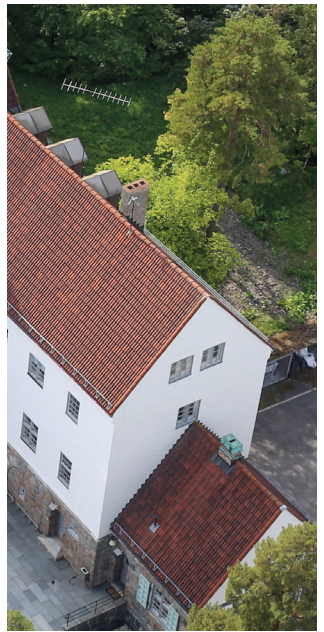
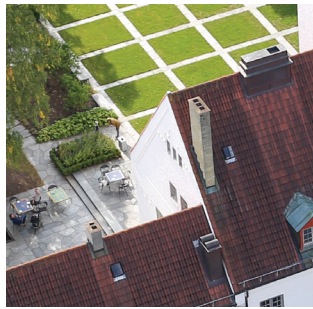
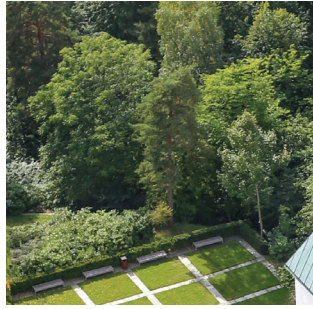
FORMIDLING, DOKUMENTASJON

- Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme: Skoleutviklingsprosjektet ble videreført og 10 skoler deltok i løpet av året. I tillegg fikk senteret oppdrag fra Utdanningsdirektoratet å videreutvikle prosjektet med blant annet kurspakke for videregående skoler og e-læringsverktøy, samt digitale læringsressurser om radikaliserings og voldelig ekstremisme
- Undervisnings- og besøkstilbud til skoler, utdanningsinstitusjoner, lærere og besøkende. Videreutvikling av senterets pedagogiske tilbud
- Videreføring av HL-senterets femårige avtale med Universitetet i Oslo, der HL-senteret er ansvarlig for studieemnet «Et lite land i verdenskrigen: Norge 1939-1945». I tillegg veileder senterets forskere masterstudenter ved UiO
- Rammeavtale med Utenriksdepartementet om samarbeid knyttet opp mot Stockholmserklæringen. Avtalen skal blant annet støtte forskning på antisemittisme og holdninger til jøder i et internasjonalt perspektiv, og temafelt som hatkriminalitet, rasisme, situasjonen for religiøse minoriteter, Holocaust og andre folkemord og beslektede brudd på menneskerettighetene, herunder overvåking av brudd på menneskerettighetene.

- Foredrag, konserter og arrangementer i regi av senteret, har hatt økt publikumsoppslutning
- Conservation and Revitalisation of Jewish Cultural Heritage, 2013-2016, om jødisk kulturarv i Polen og Norge, utdanning, utveksling, ungdom
- Roma Culture – Learn. Explore. Experience, 2014-2016, Rom-kultur i Romania, kultursenter, arkivdannelse, knytte kontakter
- Antisemittisme, diskriminering og intoleranse blant barn og ungdom i Tarnow 2015
- Routes of Sepharad, Portugal, 2016-2017, Jødisk kultur i Portugal
- Bidrag til Handlingsplan mot antisemittisme, ved rundebordskonferanse med statsråd Jan Tore Sanner og ulike faglige innspill til handlingsplanen
- Arbeid med dokumentasjon, samlinger og bibliotek, inkludert kvalitetssikret referanse- og informasjonstjeneste overfor offentligheten
- Oversettelse av tekster tilgjengelig på nettbrett i utstillingen er nå tilgjengelig på, i alt ni språk nå: engelsk, fransk tysk, russisk, spansk, italiensk, kinesisk, portugisisk og hebraisk.

ANDRE SAKER

- Besøk av statsminister, statsråder, departementer, mfl.
- Sekretariatsfunksjon for Benjaminprisen
- Arbeid med rapporter, planer og økonomi
- Oppfølging av sentrale vedlikeholds- og moderniseringsbehov i HL-senterets permanente utstilling, med vekt på konservering av gjenstander og lyssetting av utstillingen
- Søknader om midler til nye forskningsprosjekter
- Høyt prioritert har vært utvikling av plan og vurdering av rammekostnader til et mindre tilbygg til HL-senterets sidefløy mot øst, som vil romme bl.a. utstilling på minoritetsfeltet, undervisningsrom og verksted med kapasitet til lagring
- Ansettelsesprosesser knyttet til stillingene utstillingsdesigner, informasjonsleder, undervisningsstillinger, forsker på menneskerettigheter, tilkallingsvikarer, fagadministrativ rådgiver og økonomiansvarlig
- Kunstutvalg opprettet for senterets samlinger

ØKONOMI

Årsregnskapet gir et korrekt bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Det har ikke inntruffet ekstraordinære forhold eller vesentlige hendelser som påvirker årsregnskapet etter at regnskapet ble avsluttet. Fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av regnskapet og det bekreftes at forutsetningene for fortsatt drift er til stede.

Samlet inntekt i 2015 var kr. 45 612 382. Stiftelsen mottok kr. 31 166 000 i statlig driftsstøtte. I tillegg ble det inntektsført kr. 10 562 923 i oppdrag og tilskudd til forskning og formidling. Øvrige inntekter beløp seg til kr. 3 883 459. Stiftelsen mottok større bidrag fra Kunnskapsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Utenriksdepartementet, Kommunal- og moderniserings-departementet, Justisdepartementet, Norges forskningsråd, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsetaten i Oslo kommune og Den europeiske union.

Driftskostnadene utgjorde kr. 45 701 614. De største postene er knyttet til husleie til Statsbygg, drift av den kulturhistoriske

eiendommen Villa Grande, samt lønn og sosiale kostnader ved senteret. Underskuddet på driften ble kr. 89 232.

Stiftelsen hadde i 2015 en positiv avkastning på kapitalen på kr. 2 546 643. Årsresultatet ble et overskudd på kr. 2 457 411, som disponeres ved overføring av samme beløp til annen formålskapital.

Stiftelsens samlede formålskapital var ved utgangen av året kr. 63 214 773, hvorav grunnkapitalen utgjorde kr. 40 000 000. Stiftelsens midler ble forvaltet av UNIFOR (Forvaltnings-stiftelsen for fond og legater), fordelt med 60 % i rentebærende papirer og 40 % i aksjefond.

PERSONALFORHOLD OG MILJØ

Stiftelsens styre besto av 5 kvinner og 4 menn. Ved utgangen av året var 22 kvinner og 21 menn ansatt ved senteret, hvorav 19 i faste og 24 i midlertidige stillinger. Stiftelsen har en lønnspolitikk som likestiller kvinner og menn.

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2015 var 28,5. Målt i forhold til antall årsverk var sykefraværet 9,0 % for året som helhet, herav 2 % korttidsfravær og 7 % lengre fravær. I tillegg kommer per-

misjoner i forbindelse med fødsler og studier. En medarbeider er delvis pensjonert, ingen ansatte er tidlig- eller uførepensjonert.

Senterets kontorlokaler holder god standard. Virksomheten er ikke av en slik art at den medfører forurensning eller utslipp som kan være til skade for det ytre miljø.

Oslo, 01.03.2016

Rolf Golombek
Styreleder

Bente Sandvig
Nestleder

Ida Børresen
Styremedlem

Inga Bostad
Varamedlem

Inger Furseth
Styremedlem

Øivind Kopperud
Styremedlem

John Arne Moen
Styremedlem

Chava Savosnick
Styremedlem

Arne Johan Vetlesen
Styremedlem

Guri Hjeltnes
direktør

RESULTATREGNSKAP

DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	NOTE	2015	2014
Salgsinntekt		559 617	476 839
Offentlig bevilget driftsstøtte	1	31 166 000	30 170 000
Tilskudd til forskning og formidling	1	8 094 935	4 577 186
Oppdrag forskning og formidling	1	2 467 988	3 436 576
Andre bidrag	1	3 118 660	3 183 740
Leieinntekt fast eiendom		34 385	0
Annen driftsrelatert inntekt		170 797	6 424
Sum driftsinntekter		45 612 382	41 850 765
Varekostnad		(58 158)	(258 348)
Lønnskostnad	2	(21 257 620)	(18 472 913)
Avskrivning på driftsmidler og immaterielle eiendeler	7	(208 045)	(138 943)
Annen driftskostnad	2	(10 481 336)	(9 778 620)
Husleie m.v.	3	(13 696 454)	(13 132 442)
Sum driftskostnader		(45 701 614)	(41 781 267)
DRIFTSRESULTAT		(89 232)	69 498
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Annen renteinntekt	4	940 700	283 539
Annen finansinntekt	4	1 159 846	1 308
Verdiøkning markedsbaserte omløpsmidler	4	590 511	4 601 186
Sum finansinntekter		2 691 057	4 886 033
Verdireduksjon markedsbaserte omløpsmidler	5	(35 312)	0
Annen rentekostnad	5	(272)	(1 006)
Annen finanskostnad	5	(108 831)	(531)
Sum finanskostnader		(144 414)	(1 536)
NETTO FINANS		2 546 643	4 884 496
ORDINÆRT RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		2 457 411	4 953 995
ORDINÆRT RESULTAT		2 457 411	4 953 995
ÅRSRESULTAT		2 457 411	4 953 995
Tilleggskapital og annen formålskapital	6	2 457 411	4 953 995
Sum		2 457 411	4 953 995

BALANSE PR 31.12.2015

EIENDELER	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
ANLEGGSMIDLER			
Varige driftsmidler			
Varige driftsmidler	7	477 621	371 199
Sum varige driftsmidler		477 621	371 199
Investering i aksjer og andeler			
Andre aksjer, andeler	8	10 000	10 000
Sum finansielle anleggsmidler		10 000	10 000
Sum anleggsmidler		487 621	381 199
OMLØPSMIDLER			
Varebeholdning	11	200 000	100 000
Sum varebeholdning	11	200 000	100 000
Fordringer			
Kundefordringer	9	1 206 913	225 470
Andre kortsiktige fordringer	9	4 986 310	463 472
Sum fordringer		6 193 223	688 941
ANDRE MARKEDSBASERTE FINANSIELLE INSTRUMENTER			
Plassering hos Nordea	8	2 894 204	8 332 704
Plassering hos Unifor	8	58 689 145	56 359 226
Sum investeringer		61 583 349	64 691 930
Bankinnskudd, kontanter o.l.	10	8 850 422	4 813 141
Sum bankinnskudd, kontanter o.l.		8 850 422	4 813 141
SUM OMLØPSMIDLER		76 826 994	70 294 012
Sum eiendeler		77 314 615	70 675 212

BALANSE PR 31.12.2015

EGENKAPITAL OG GJELD	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
EGENKAPITAL			
Bundet formålskapital			
Grunnkapital	6	40 000 000	40 000 000
Tilleggskapital	6	12 000 000	12 000 000
Sum bundet formålskapital		52 000 000	52 000 000
Annen formålskapital			
Annen formålskapital	6	5 399 773	6 057 362
Avsetning kommende prosjekter	6	5 815 000	2 700 000
Sum annen formålskapital		11 214 773	8 757 362
Sum egenkapital	6	63 214 773	60 757 362
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		6 032 033	1 265 908
Skyldige offentlige avgifter	10	1 499 584	1 000 500
Venneforeningen	12	224 591	179 075
Avsetning mottatte tilskudd	13	1 643 041	5 511 595
Annen kortsiktig gjeld	14	4 700 593	1 960 771
Sum kortsiktig gjeld		14 099 842	9 917 849
SUM GJELD		14 099 842	9 917 849
Sum egenkapital og gjeld		77 314 615	70 675 212

Oslo, 01.03.2016

Rolf Golombek
 Styrets leder

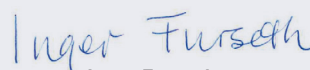

Bente Sandvig
 Nestleder

Ida Børresen
 Styremedlem

Inga Bostad
 Varamedlem

John Arne Moen
 Styremedlem

Arne Johan Vetlesen
 Styremedlem

Inger Furseth
 Styremedlem

Øivind Kopperud
 Styremedlem

Eva Lisbeth Savosnick
 Styremedlem

Guri Hjeltnes
 Daglig leder

NOTER 2015

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner.

Driftsinntekter

Driftstilskudd fra samarbeidspartnere inntektsføres på det tidspunkt disse er opptjent i henhold til gjeldende avtale eller ved endelig bevilgning. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, dvs at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres. Tjenester inntektsføres i takt med utføringen.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som knytter seg til driften. For andre poster enn kundefordringer omfattes poster som forfaller til betaling innen ett år etter transaksjonsdagen. Anleggsmidler er eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Langsiktig gjeld er gjeld som forfaller senere enn ett år etter transaksjonsdagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost. Varige anleggsmidler avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan. Anleggsmidlene nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld med unntak av andre avsetninger balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlenes levetid dersom de har antatt levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr 15.000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Pensjon

Pensjonsforpliktelse balanseføres ikke.

Skatt

Virksomheten er skattefri i henhold til sktl §2-32.

NOTE 1 - DRIFTSINNTEKTER

	2015	2014	
Offentlig bevilget driftsstøtte			
Offentlig bevilget driftsstøtte	31 166 000	30 170 000	
Sum Offentlig bevilget driftsstøtte	31 166 000	30 170 000	
Tilskudd til forskning og formidling			
Norges Forskningsråd	Forskning	2 794 000	2 588 000
Utdanningssetaten	Formidling	1 000 000	0
Utenriksdepartementet	Forskning	2 445 500	1 989 186
Utenriksdepartementet	Formidling	1 365 000	0
Utenriksdepartementet	Dok/adm	490 435	0
Sum Tilskudd til forskning og formidling	8 094 935	4 577 186	
Oppdrag forskning og formidling			
Utdanningsdirektoratet	Formidling	1 647 026	3 036 576
Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet	Forskning	343 962	400 000
Kommunal- og Moderniseringsdepartementet	Forskning	476 000	0
Årnes Rotaryklubb	Formidling	1 000	0
Sum Oppdrag forskning og formidling	2 467 988	3 436 576	
Andre bidrag			
Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet		250 000	0
NiOD Instituut voor Oorlogs- Holocaust en Genocidestudies		307 623	0
Kulturrådet		10 000	0
Asociatia Romano Butiq		461 652	0
Utdanningsdirektoratet		0	327 400
Statsbygg		43 725	0
Universitetet i Oslo		506 000	208 000
Associação Rede de Judarias de Portugal - Rotas de Sefarad		146 847	0
Kunnskapsdepartementet		0	1 952 546
Muzeum Historii Żydów Polskich		1 384 896	418 174
Fritt ord		0	150 000
Den Norske Advokatforening		0	50 000
Forskningsrådet		0	80 000
Diverse bidragsytere		7 917	-2 380
Sum Andre bidrag	3 118 660	3 183 740	

NOTE 2 - LØNNS- OG PERSONALKOSTNADER, YTELSE TIL LEDENDE PERSONER

	2015	2014
Spesifikasjon av lønnskostnader		
Lønn	16 030 885	14 057 723
Arbeidsgiveravgift	2 579 745	2 214 950
Pensjonskostnader	2 138 785	1 777 295
Andre lønnsrelaterte ytelser	508 205	422 945
Sum lønnskostnader	21 257 620	18 472 913

Selskapet har gjennomsnittlig hatt 28,5 årsverk i regnskapsåret.

Ytelser til ledende personer og revisor

	Lønn	Annen godtgjørelse
Daglig leder	1 169 207	11 409
Styremedlemmer	264 000	0

Det er kostnadsført kr 153 061,- i pensjon for daglig leder for 2015.

Revisjonshonorar ekskl. mva består av:

	2015	2014
Revisjon	126 000	124 900
Attestasjonsoppgaver	1 200	0
Samlet honorar til revisor	127 200	124 900

Ingen ansatte har avtale om sluttverderlag, bonus eller lignende.

Stiftelsen har tegnet avtale om pensjonsforsikring i Statens Pensjonskasse (SPK) som tilfredsstiller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP). Avtalen anses som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men regnskapsføres i.h.t. NRS 6 pkt. 23 som en innskuddsbasert pensjonsplan, fordi SPK ikke gir tilstrekkelig informasjon til å kunne regnskapsføre planen som en ytelsesbasert pensjonsordning. Stiftelsens eventuelle pensjonsforpliktelser er derfor ikke innregnet i balansen.

Stiftelsen innbetaler premie til en AFP-ordning i SPK. Slik AFP-ordning anses også som en flerforetaksordning, men er regnskapsført som en innskuddsordning.

NOTE 3 - HUSLEIE

HL-senteret leier den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande av Statsbygg i.h.t. leiekontrakt av 02.08.2004. Leien justeres årlig med 80 % av økningen i Statistisk Sentralbyrås totale konsumprisindeks. Vederlag for indre vedlikehold justeres med 100 % av konsumprisindeksen.

Leieforholdet løper fra 15.12.2004 til 31.12.2024. Fremleie, overdragelse eller selskapsmessige endringer krever utleiers skriftlige forhåndssamtykke. Leiekontrakten gjør unntak fra en rekke av bestemmelsene i Husleieloven.

Spesifikasjon av kostnader for driften av eiendommen Villa Grande:

	2015	2014
Husleie	11 561 808	11 311 096
Elektrisk strøm (lys og oppvarming)	410 958	370 710
Alarm og vakthold	103 619	111 569
Renhold, renovasjon og annen kostnad lokaler	306 420	113 665
Reparasjon og vedlikehold bygninger	138 065	71 548
Invendig vedlikehold	147 212	144 436
Brukeravhengige driftskostnader (serviceavtaler, grøntanlegg m.m.)	1 028 372	1 009 419
Samlede kostnader for Villa Grande	13 696 454	13 132 443

NOTE 4 - FINANSINNTEKTER

	2015	2014
Annen renteinntekt	940 700	283 539
Sum renteinntekter	940 700	283 539
Valutagevinst (agio)	171	1 244
Annen finansinntekt	65	64
Gevinst ved realisasjon av aksjer	1 159 610	0
Sum andre finansinntekter	1 159 846	1 308
Verdiøkning av Unifor DDB - aksjer	550 572	1 848 749
Verdiøkning av Unifor DDB - rente/utbytte	39 939	2 752 437
Sum verdiøkning markedsbaserte omløpsmidler	590 511	4 601 186
Sum finansinntekter	2 691 057	4 886 033

NOTER 2014 FORTS.

NOTE 5 - FINANSKOSTNADER

	2015	2014
Verdireduksjon markedsbaserte omløpsmidler	35 312	0
Annen rentekostnad	272	1 006
Valutatap (disagio)	1 731	531
Annen finanskostnad	1 782	0
Tap ved realisasjon av andeler	105 318	0
Sum finanskostnader	144 415	1 537

NOTE 6 - EGENKAPITAL

I stiftelsens § 5 heter det: "Stiftelsen har ved opprettelsen en grunnkapital på 40 mill. kroner. Stiftelsens kapital består av grunnkapitalen og eventuell tilleggskapital. Grunnkapitalens realverdi skal søkes opprettholdt."

Grunnkapitalens realverdi er opprettholdt gjennom oppjustering tilsvarende den årlige endring i konsumprisindeksen. Denne oppjusteringen tillegges grunnkapitalen som tilleggskapital.

	Grunnkapital	Tilleggskapital	Annen formålskapital	Avsetning prosjekt	Sum egenkapital
Per 1.1.	40 000 000	12 000 000	6 057 362	2 700 000	60 757 362
Endringer i året			-3 115 000	3 115 000	0
Fra årets resultat			2 457 411		2 457 411
Per 31.12.	40 000 000	12 000 000	5 399 773	5 815 000	63 214 773

NOTE 7 - VARIGE DRIFTSMIDLER

	Innredning kafé	Utstyr kafé	Utstyr utstilling	Inventar utstyr	Datautstyr	Flygel	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	259 570	644 839	484 009	208 612	120 241	240 514	1 957 786
+ Tilgang					314 467		314 467
Anskaffelseskost 31.12.	259 570	644 839	484 009	208 612	434 709	240 514	2 272 253
Akk. av/nedskr. 01.01.	225 414	604 006	417 131	131 269	90 102	118 664	1 586 586
Årets avskrivninger	16 463	10 000	40 269	30 047	87 162	24 104	208 045
Akk. av/nedskr. 31.12.	241 877	614 006	457 400	161 316	177 265	142 768	1 794 632
Bokført verdi 31.12.2014	17 693	30 833	26 609	47 296	257 444	97 746	477 621
Avskrivningstid total	5 år	5 år	5 år	5 år	3 år	10 år	

NOTE 8 - FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

Stiftelsen har latt Unifor forvalte sin grunnkapital på kr 40 000 000,-. Per 31.12.2015 er det investert i følgende plasseringer:

	Markedsverdi 2015	Markedsverdi 2014
Unifor's investeringspool	58 689 145	56 359 226
Sum	58 689 145	56 359 226

Endringer i plasseringen hos Unifor	2014	2013
Markedsverdi 1.1.	56 359 226	51 758 040
Avkastning	716 366	1 023 211
Verdiendring	1 471 602	3 764 184
Beholdningsendring	141 951	-186 209
Markedsverdi 31.12.	58 689 145	56 359 226

	Kostpris	Markedsverdi 2015	Andel i prosent
Unifor Rente	33 314 524	34 774 840	59,2 %
Unifor Aksje	14 293 078	23 410 818	39,9 %
Unifor Alternative investeringer		503 487	0,9 %
Sum	47 607 602	58 689 145	

Stiftelsen har latt Nordea og Den Danske Bank plassere overskuddslikviditeten sin.

	Kostpris	Markedsverdi 2015	Markedsverdi 2014
Nordea likviditet	2 929 516	2 894 204	8 332 704
Sum	2 926 516	2 894 204	8 332 704

Verdiøkning Nordea likviditet	2015	2014
1 aksje i Visit Oslo AS	10 000	10 000

NOTE 9 - FORDRINGER

Det er ingen fordringer som forfaller senere enn ett år frem i tid.

NOTE 10 - BANKINNSKUDD, KONTANTER O.L.

Skattetrekkinnskudd utgjør pr 31.12. i år kr 960 335. Dette er nok til å dekke opp skyldig skattetrekk per 31.12 på kr 959 639.

NOTE 11 - VAREBEHOLDNING

Varelageret er vurdert til lav verdi, grunnet ukurans og en del bøker og hefter det er lite omsetning på. Verdien av varebeholdningen anslås å være høyere enn hva som er bokført i balansen.

NOTE 12 - VENNEFORENINGEN

Gjelden tilsvarener innestående på bankkonto som tilhører HL-senterets Venneforening. Beløpet balanseføres hos HL-senteret i påvente av at Venneforeningen registrerer seg i Foretaksregisteret og kan føre eget regnskap for sin virksomhet. HL-senteret har dekket løpende kostnader i forbindelse med Venneforeningens arrangementer i 2015.

NOTE 13 - AVSETNING MOTTATTE TILSKUDD

	2015	2014
Avsetning støtte Utenriksdepartementet	218 000	1 217 450
Avsetning Dembra-prosjektet	67 500	115 000
Avsetning bidrag/støtte	1 357 541	4 179 145
Sum Avsetning mottatte tilskudd	1 643 041	5 511 595

NOTE 14 - ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	2015	2014
Avsetning arbeidsgiveravgift feriepenger	255 981	220 344
Forskudd fra kunder	2 442 578	0
Skyldig lønn	73 861	89 726
Skyldig feriepenger	1 815 469	1 562 721
Annen påløpt kostnad	112 704	87 981
Sum Annen kortsiktig gjeld	4 700 593	1 960 772

REVISORS BERETNING

Til årsmøtet i
Stiftelsen Senter for Studier av Holocaust og
Livssynsminoriteter (HL-Senteret)

REVISORS BERETNING FOR 2015

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for HL-senteret som viser et overskudd på kr 2 457 411. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for stiftelsens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvisende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av den finansielle stillingen til HL-senteret per 31. desember 2015 og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Konklusjon om utdelinger og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000, mener vi stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

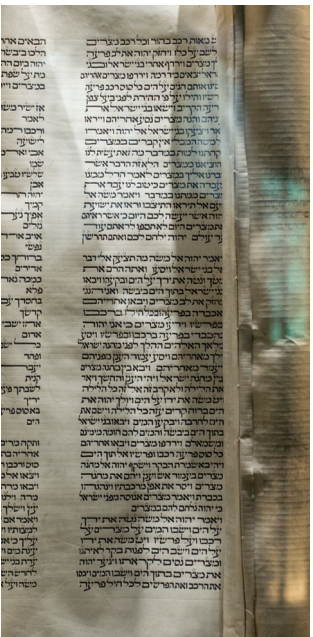
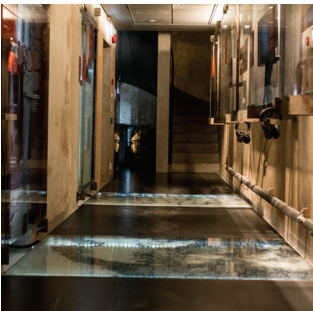
Oslo, den 1. mars 2016

Lundes Revisjonskontor I DA

Bente Hole
Registrert revisor

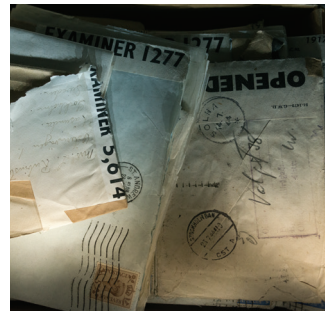
FORSKNING

HL-senteret har i 2015 fortsatt sitt arbeid med forskning innenfor senterets brede temafelt – Holocaust, andre folkemord, antisemittisme, menneskerettigheter og minoriteters vilkår i dagens samfunn. Senteret merker en sterk etterspørsel etter, og behov for, kompetanse på disse feltene. Forskerne er aktive med formidling av ulike slag, gjennom foredrag rettet mot fagmiljøer og det allmenne publikum, gjennom publikasjoner, og de formidler sin kunnskap gjennom mediene. Viktige forskningsprosjekter har vært det store NFR-finansierte prosjektet «Demokratiets institusjoner i møte med en nazistisk okkupasjonsmakt: Norge i et komparativt perspektiv (DIMNO)», studiet av den politiske og historiske bakgrunnen for FN's folkemordkonvensjon, doktorgradsprosjektet «Antisemittisme i dagens Norge», Jewish Cultural Heritage-prosjektet og oppstart av en ny befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og andre minoriteter.

HL-senteret nedla i 2015 et stort arbeid med å utvikle nye forskningsprosjekter, og det ble søkt om støtte til disse både hos Norges forskningsråd og i ulike departementer:

- «Enemies Within: Subversion Myths and their Ramifications in a Changing Europe». Søknad til Norges Forskningsråd/ Fri prosjektstøtte for humaniora og samfunnsvitenskap sprunget ut av fiendebildeprosjektet, et prosjekt HL-senteret har utviklet de senere årene. Prosjektet arbeides videre med i 2016.
- «Allegiances, Laws and Leeways (ALL WAYS). Legitimacy and Legality in Occupied Norway 1940-1945». En søknad til NFR om midler til forskning på annen verdenskrig forankret hos Norsk senter for menneskerettigheter, der HL-senteret inngikk i prosjektgruppen sammen med Samisk høgskole, Høgskolen i Sørøst-Norge, Norges Hjemmefrontmuseum og Nord Universitet. En videreutviklet søknad planlegges sendt i februar 2016.
- Senter for ekstremismeforskning: Høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold (C-REX) ble opprettet ved Universitetet i Oslo, 1. februar, 2016, etter at søknad om senteret ble innvilget av Norges forskningsråd høsten 2015. Sammen med Universitetet i Oslo var flere institusjoner med som partnere, HL-senteret, Norsk Utenrikspolitisk institutt (NUPI), Peace Research Institute Oslo (PRIO) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).
- «Høyreekstremisme og konspirasjonsteorier i Norge - utviklingstrekk og forebyggingsstrategier», var et mindre forskningsprosjekt som høsten 2015 ble utlyst av Justisdepartementet. Politihøgskolen og HL-senteret søkte sammen og fikk oppdraget.
- «Befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og andre minoriteter». HL-senteret la i 2015 inn tilbud for å følge opp undersøkelsen om den norske befolkningens holdning til jøder og andre minoriteter 2012. HL-senteret fikk oppdraget og gjennomfører i perioden 2015-2017 en oppfølgerundersøkelse, samt en egen studie om minoriteters holdninger. Oppdraget finansieres av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Utenriksdepartementet.

SAMMENLIKENDE STUDIER AV FOLKEMORD

Sammenliknende studier av folkemord er et av hovedfeltene ved HL-senteret. Forskingen retter seg mot å utvikle folkemordstudier i Norge og å bidra internasjonalt på feltet gjennom publikasjoner, samarbeid og konferansedeltakelse.

Arbeidet i 2015 tematiserte seks ulike områder:

Prosjektet om den politiske og historiske bakgrunnen for FNs folkemordskonvensjon ble i løpet av sommeren avsluttet.

En internasjonal forskningskonferanse om folkemordet på armenerne ble avholdt i mars, samtidig med presentasjonen av en midlertidig utstilling (mars-mai) om samme tema.

En internasjonal forskningskonferanse om krigsforbrytelser i Bosnia i 1992-95 ble avholdt i september.

Arbeidet med en tobinds dokumentsamling om folkemordskonvensjonen ble påbegynt.

Arbeidet med et utstillingsprosjekt i 2016 om sovjetisk Gulag fortsatte.

En internasjonal konferanse om minnepolitikken i dagens Russland ble forberedt.

FNS FOLKEMORDKONVENSJON – THE CASUISTRY OF BLOOD: THE SOVIET UNION, THE GENOCIDE CONVENTION, AND THE COLD WAR

Arbeidet som undersøker den politiske og historiske bakgrunnen for FNs folkemordkonvensjon ble avsluttet i 2015. Dette har vært et treårig forskningsprosjekt, og bokmanus ble overlevert høsten 2015 til University of Wisconsin Press med forventet utgivelse våren 2016.

THE ARMENIAN GENOCIDE AND THE POLITICS OF DENIAL

I 2015 var det 100 år siden folkemordet på armenerne startet. HL-senteret markerte dette gjennom en internasjonal forskningskonferanse om det armenske folkemordet, og med utstillingen «Den skandinaviske reaksjonen på det armenske folkemordet». Utstillingen var en vandretstilling utlånt av det armenske folkemordmuseet i Jerevan og dokumenterte både allmennhetens reaksjoner og responsen fra offisielt hold i de skandinaviske landene.

TOBINDS DOKUMENTSAMLING OM FOLKEMORDKONVENSJONENS HISTORIE

Det ble inngått en avtale med Bloomsbury Publishing i London om utgivelse av en tobinds dokument-samling om folkemordkonvensjonen. Den vil omfatte rundt 400 dokumenter fra 14 forskjellige arkiver og biblioteker i USA, Storbritannia og Russland. Målet er å vise hvordan politiske, historiske og rent juridiske faktorer har påvirket utformingen av folkemordskonvensjonen. Manus planlegges levert til forlaget høsten 2017.

FORSKNING OM HOLOCAUST

HL-senterets forskning på Holocaust var også i 2015 særlig knyttet til de to prosjektene «Demokratiets institusjoner i møte med en nazistisk okkupasjonsmakt (DIMNO)» og «Holocaust og norske rom». DIMNO-prosjektet søker å øke kunnskapen om norske institusjoner som spilte en hovedrolle i tilintetgjørelsesprosessen; politiet, Justisdepartementet og Politidepartementet, for dermed bedre å forstå konteksten for Holocaust i Norge. I februar 2015 ble HL-senterets rapport «Å bli dem kvit». *Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av norske rom»* overlevert til statsråd Jan Tore Sanner i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Som en konsekvens av rapportens innhold og funn kom statsminister Erna Solberg den 8. april, på den internasjonale romdagen, med en offisiell beklagelse til norske rom for behandlingen de har fått av norske myndigheter.

DEMOKRATIETS INSTITUSJONER I MØTE MED EN NAZISTISK OKKUPASJONSMAKT (DIMNO)

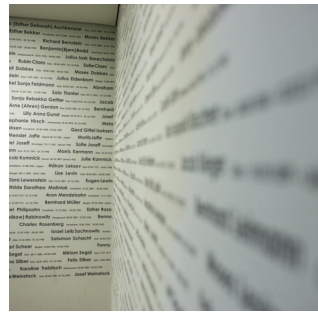
Forskningsprosjektet studerer hvordan ulike demokratiske institusjoner reagerte på den nazistiske politikken under okkupasjonen, og fokuserer på tre sektorer: skolen, statsadministrasjonen og politiet. Blant de sentrale spørsmål er hvor mange av de ansatte som sluttet opp om nazismen, i hvilken grad de ytte motstand og hvilke former den uunngåelige kollaborasjonen med okkupanten fikk. Gjennom å besvare spørsmålet om aksjonene mot jødene representerte et avvik fra normale handlingsmønstre og måter å reagere på når det kom pålegg fra okkupanten, vil prosjektet synliggjøre konteksten for Holocaust i Norge. Hovedmålet er å undersøke hvorfor reaksjonene varierte innenfor og mellom de tre sektorene. I samarbeid med forskermiljøer i Nederland og Tyskland vil man kartlegge hvilke nazistiske framstøt som var unike for Norge, og hvilken rolle partiet Nasjonal Samlings spesielle posisjon spilte. Prosjektet har sin hovedfinansiering fra Norges forskningsråd, og det er knyttet fem ulike forskningsarbeider til prosjektet samt tre masterprosjekter.

UTREDNING OM UTVIKLINGEN AV EN «SIGØYNERPOLITIKK» OG NORSKE ROMS HOLOCAUST

I februar 2015 overleverte HL-senteret rapporten «Å bli dem kvit». *Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av norske rom»* til statsråd Jan Tore Sanner i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Rapporten viser hvordan 66 norske rom ble deportert til Auschwitz-Birkenau i 1943-44, og at bare fire overlevde. Rapporten fikk mye publisitet, både nasjonalt og internasjonalt, og på den internasjonale romdagen 8. april beklaget statsminister Erna Solberg den norske politikken overfor rom: «Jeg beklager den rasistiske ekskluderingspolitikken som ble ført – i tiårene både før og etter andre verdenskrig. Jeg beklager også de fatale følgene denne politikken fikk for norske rom under Holocaust.»

WORLD WAR II – EVERYDAY UNDER GERMAN OCCUPATION

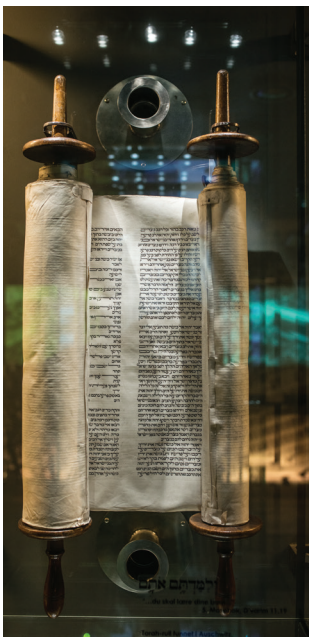
«World War II – Everyday Under German Occupation» er et internasjonalt kildeprosjekt som ledes av Herder-Institut i Marburg, og Kulturwissenschaftliches Institut, Essen. Prosjektet skal utgi en serie kildesamlinger som dokumenterer hverdagslivet i land som var okkupert av Nazi Tyskland under andre verdenskrig. HL-senteret har ansvaret for det norske bidraget til dette prosjektet hvor 19 europeiske land deltar. I løpet av 2015 har senteret bidratt på konferansen «Societies Under Occupation in World War II: Supply, Shortage, Hunger», som ble arrangert i regi av prosjektet 12.-14.mars i Essen samt levert inn det norske bidraget til den første publikasjonen. Bind I vil bli utgitt i løpet av 2016.

ANTISEMITTISME OG JØDISK HISTORIE

I 2015 startet HL-senteret opp arbeidet med en ny befolkningsundersøkelse om holdninger til jøder og andre minoriteter. Det nye prosjektet inkluderer dessuten en egen minoritetsundersøkelse om holdninger og erfaringer blant muslimer og jøder. I tillegg gjennomføres PhD-prosjektet «Fortellinger om jøder i dagens Norge» i perioden 2015 - 2019.

Gjennom et EØS-støttet samarbeid med Polin Museum of the History of Polish Jews, i Warszawa, er HL-senteret involvert i to prosjekter som på ulike vis tematiserer minner, fortellinger og kulturarv knyttet til jødisk historie. Det ble arrangert flere seminarer i Norge og Polen som en del av dette samarbeidet.

BEFOLKNINGSUNDERSØKELSE OM HOLDNINGER TIL JØDER OG ANDRE MINORITETER

HL-senteret fikk i 2015 oppdraget, etter anbudssøknad, med å gjennomføre en oppfølging av undersøkelsen «Antisemittisme i Norge? Den norske befolkningens holdninger til jøder og andre minoriteter (2012)», i perioden 2015-2017. Ved å gjenta en tilsvarende undersøkelse vil det være mulig å kartlegge utviklingen av holdninger over tid i Norge. Det nye prosjektet inkluderer også en egen studie om minoriteters holdninger. Denne skal undersøke forestillinger og erfaringer blant den jødiske og den muslimske minoriteten, og vil benytte både kvantitativ- og kvalitativ metode. Undersøkelsen finansieres av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Utenriksdepartementet. Prosjektgruppen, bestående av nasjonale og internasjonale eksperter innen antisemittisme og kvantitativ forskning, vil ha lik sammensetning som ved forrige undersøkelse. Prosjektet hadde sin første samling i desember 2015.

DOKTORGRADSPROSJEKT (2015-2019): FORESTILLINGER OM JØDER I DAGENS NORGE

Ph.D.-prosjektet «Forestillinger om jøder i dagens Norge» gjennomføres i perioden 2015-2019. Prosjektet undersøker bildet av «jøden» fra to ulike perspektiver: på den ene siden gjennom forestillinger i den ikke-jødiske befolkningen, og på den annen gjennom erfaringer og fortolkninger hos jøder i Norge. Prosjektet tar utgangspunkt i tidligere forskning der antiisraelske og xenofobiske holdninger framsto som relevante for holdninger til jøder i Norge i dag. I analysen vil også religion og religionsforståelse utgjøre orienteringspunkter, og informantene rekrutteres på bakgrunn av ulike livssyn. Doktorgradprosjektet er knyttet til Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitet i Oslo, og skal gjennomføres over fire år med 25 % undervisningsplikt. 2015 ble viet datainnsamling, formidling og obligatoriske kurs ved doktorgradsutdanningen ved UiO.

JEWISH CULTURAL HERITAGE

I perioden september 2013 til april 2017 skal fem norske institusjoner – HL-senteret, Jødisk Museum i Oslo og Trondheim, Det Europeiske Wergelandsenteret og Falstadsenteret –samarbeide med Polin Museum of the History of Polish Jews, i Warszawa om det EØS-støttede prosjektet «Jewish Cultural Heritage». Samarbeidet inkluderer en rekke delprosjekter, herunder både historiske og samtidsorienterte studier, utvikling av en dokumentarfilm samt gjennomføring av lærerkurs, skoleturer og nettbasert formidling. HL-senteret er involvert i en kvalitativ intervjuundersøkelse om jødisk historie og majoritets/minoritets-relasjoner i de to landene. Prosjektene har som mål å fremme kunnskap om jødisk kultur og historie og bidra til å styrke interkulturell forståelse i de to landene. HL-senteret koordinerer samarbeidet, som finansieres gjennom EEA Grants / Norway Grants. I 2015 ble prosjektperioden utvidet med ett år – til 2017. Det ble arrangert seminarer i Oslo våren 2015 og i Warszawa høsten 2015.

JØDEN SOM KULTURELL KONSTRUKSJON I NORSK OFFENTLIGHET 1814 - 1940

«Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814-1940» var et tverrfaglig prosjekt og ble gjennomført i samarbeid med historiske og kulturvitenskapelige fagmiljøer i Norge og Tyskland. Det ble publisert to artikkelsamlinger og ti mastergradsoppgaver som del av prosjektet. I 2015 leverte dessuten doktorgradsstipendiat Lars Lien sin avhandling «... pressen kan kun skrive ond om jøderne. Jøden som kulturell konstruksjon i norsk dags- og vittighetspresse 1905-1925». Avhandlingen ble levert ved Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) ved Universitetet i Oslo.

MINORITETERS VILKÅR

HL-senterets arbeid innenfor feltet minoriteters vilkår i dagens samfunn har både et historisk- og et samtidsperspektiv. Årets prosjekter er på ulikt vis relatert til fenomener som rasisme, antisemittisme, islamofobi og konspirasjonsteorier. HL-senterets minoritetsforskning har våren og høsten 2015 vært forankret i følgende fire ulike studier/prosjekter:

ISLAMOPHOBIA RESEARCH AND DOCUMENTATION PROJECT

HL-senteret har vært en del av nettverksprosjektet «Islamophobia Research and Documentation Project», som er lokalisert ved Center for Race and Gender, Berkeley, University of California, USA. Høsten 2014 og våren 2015 gjestet en av senterets seniorforskere Berkeley, og gjennomførte delstudiene «Images of Muslims» og «Jews and Muslims: inter-group images». Høsten 2015 ble den første delstudien ferdigstilt, «The way they treat their daughters and wives» – Racialization of Muslims in Norway», Islamophobia Studies Journal, Fall 2015, Volume 3, issue1 p. 62-77, Published by University of California, Berkeley. Nettverket arrangerte en internasjonal konferanse ved Universitetet i Berkeley i april 2015 der HL-senterets forsker bidro med innlegg.

REASSEMBLING DEMOCRACY: RITUAL AS CULTURAL RESOURCE 2013-2016 (REDO)

HL-senteret deltok fra og med 2014 i det NFR-finansierte prosjektet Reassembling Democracy: Ritual as Cultural Resource, REDO, ved Teologisk institutt, Universitetet i Oslo. Prosjektet studerer hvordan ritualer oppstår og inspirerer til aktivisme og politisk forandring på grasrotnivå. HL-senteret bidro med studien «Homeland ritualized: An analysis of written messages placed at temporal memorials in the aftermath of the terrorist attacks on July 22 2011 in Norway». Denne ble ferdigstilt høsten 2015, og skal i januar 2016 sendes til et internasjonalt tidsskrift for publisering. Studien er en analyse av uttrykk for nasjonal tilhørighet under minneseremonier med vekt på minoritetsstemmer, og ble presentert ved en internasjonal konferanse i regi av REDO høsten 2015.

NÅR NOEN ER LIKERE ENN ANDRE. DEN NORSKE STATEN OG MINORITETENE FRA 1900 TIL I DAG

Dette bokprosjektet tar utgangspunkt i de historiske erfaringene til Norges nasjonale minoriteter, og tar særlig for seg tre av dem; jødene, rom/sigøynerne og romanifolket/taterne. Samene, som har status som urfolk, inngår også i prosjektet. Boken er forankret på HL-senteret og vil resultere i en antologi som planlegges utgitt på Cappelen Damm Akademisk høsten 2016.

MINORITETER OG MENNESKERETTIGHETER - INTERNASJONALT

HL-senterets arbeid med Minoriteter og menneskerettigheter inngår i en rammeavtale med Utenriksdepartementet. Målet er å overvåke grove brudd på minoriteters menneskerettigheter internasjonalt, slik som systematisk vold og folkemord, og knyttes slik opp mot HL-senterets allerede eksisterende arbeid på disse feltene. Prosjektet ser særlig på transnasjonale nettverk av aktører som overvåker menneskerettighetsbrudd og utøver press for å stanse disse. Målet er å forstå hvordan og under hvilke betingelser slik overvåking kan lede til forbedring av menneskerettighetene for minoriteter. Prosjektet kan dermed plasseres innenfor en bredere debatt om forebygging av politisk vold og folkemord. Prosjektets første fase, august-desember 2015, ble i hovedsak brukt til utvikling av prosjektskisse samt å skaffe oversikt over feltet og gjøre et utvalg av aktuelle landeksempler. I denne perioden startet også utredning av det første landeksempel i prosjektet, Myanmar.

FIENDEBILDER, RADIKALISERING OG VOLDELIG EKSTREMISME

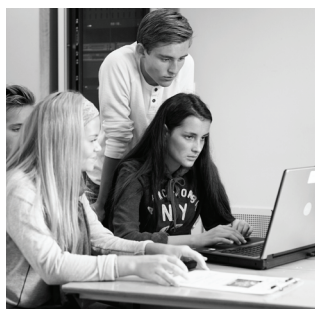
HØYREEKSTREMISME OG KONSPIRASJONSTEORIER I NORGE - UTVIKLINGSTREKK OG FOREBYGGINGSSTRATEGIER

På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet fikk Politihøgskolen sammen med HL-senteret senhøsten 2015 oppgaven med å kartlegge betydningen av konspirasjonsteorier innenfor høyreekstremisme i Norge. HL-senteret setter i sitt bidrag søkelys på i hvilket omfang og på hvilket grunnlag ulike minoritetsgrupper inngår i konspirasjonsteorier, og også på nye former for rasisme.

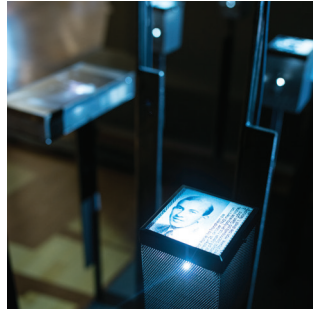
SENTER FOR EKSTREMISMEFORSKNING

I tilknytning til HL-senterets forskningssatsning på fiendebilder, radikaliserings og voldelig ekstremisme er senteret med på det nyetablerte Senter for ekstremismeforskning: Høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold (C-REX) ved Universitetet i Oslo. HL-senteret bidrar i første omgang med to halve seniorforskerstillinger i ett år, knyttet til forskningsprosjekter om konspirasjonstenkning og rasisme. HL-senteret vil i tillegg spille en sentral rolle i formidlingen av ekstremismesenterets forskningsresultater.

FORMIDLING

HL-senteret har også i 2015 hatt stort besøk av skoleklasser, med mer enn 6000 besøkende elever. Flere høyskoler og universiteter sender studenter på årlige besøk, og det arrangeres også egne kurs for lærere og lærerstudenter. Senterets ansatte opplever stor etterspørsel om å holde foredrag, bidra ved seminarer, delta i referansegrupper og komiteer, og gi tekstbidrag. HL-senteret opplever å ha blitt et anerkjent ressurscenter for undervisning innen senterets temafelter, i tråd med ambisjonen i strategisk plan. Posisjonen i det skole-rettete arbeidet er en viktig årsak til at senteret i 2015 fikk flere nye pedagogiske oppdrag, ikke minst i tilknytning til prosjektet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme», Dembra.

DEN PERMANENTE UTSTILLINGEN

HL-senterets permanente utstilling er den første utstillingen som gir en helhetlig framstilling av de norske jødernes skjebne under 2. verdenskrig. Et viktig mål er at den skal lede til refleksjon over vår egen samtid og utfordringene knyttet til rasisme og antisemittisme i dag.

HL-senterets utstilling var den første som behandlet flere av offergruppene for den nazistiske masseutryddelsespolitikken: folkemordene på jødene og sigøyerne, massedrap på funksjonshemmede, slavisk sivilbefolkning, sovjetiske krigsfanger, på de som gjorde motstand på politisk grunnlag og av gisler, forfølgelse og drap på homoseksuelle og Jehovas vitner. Utstillingen søker å besvare spørsmålene om hva som var felles for den nasjonalsosialistiske politikken overfor alle disse gruppene, og hva som var særegent for politikken overfor de enkelte gruppene. Utstillingen plasserer også Holocaust inn i en lang, historisk prosess med andre folkemord.

OPPGRADERINGER

- Nye led-skjermer erstattet de tre projektorene i Auschwitz-rommet
- Ny led-belysning på tidslinjeveggen
- Tekstene til nettbrettene har fått fire nye språk: hebraisk, kinesisk, portugisisk og italiensk
- Ti gamle projektorer er erstattet med nye.

MIDLERTIDIGE UTSTILLINGER

«DEN SKANDINAVISKE REAKSJONEN PÅ DET ARMENSKE FOLKEMORDET»

I forbindelse med 100-årsmarkeringen av folkemordet på armenerne viste HL-senteret en utstilling utlånt av Det armenske folkemordmuseum og institutt i Jerevan. Utstillingen dokumenterte hjelpearbeidet utført av skandinavere, spesielt det som var rettet mot armenske kvinner og foreldreløse barn.

«ABANDONED AT SREBRENICA – 20TH COMMEMORATION»

HL-senteret markerte gjennom fotoutstillingen «Abandoned at Srebrenica – 20th Commemoration» at det var 20 år siden folkemordet i Srebrenica. Utstillingen besto av 17 store svart/hvitt-fotografier tatt av den anerkjente bosniske kunstneren Tarik Samarah, som tidligere har hatt utstillinger over store deler av verden, inkludert i FNs hovedkvarter i New York og i det nederlandske parlamentet. Utstillingen trakk mange interesserte besøkende, og HL-senterets undervisningsavdeling brukte den i sitt pedagogiske opplegg.

«JIDDISH FOR ALLE»

Kunstutstillingen «Jiddish for alle» inngikk i et EØS-støttet prosjekt som HL-senteret hadde i samarbeid med Bente Kahan Foundation i Wroclaw i Polen. Målet med utstillingen var å presentere jiddish for et moderne polsk og norsk publikum. Før 1939 snakket om lag sju millioner mennesker jiddish i Europa. En viktig del av den felles-europeiske kulturarven ble nærmest utryddet under 2. verdenskrig.

Utstillingen ble til under en workshop om jiddish språk og kultur i Wroclaw i juli/august 2015, der elleve polske og norske kunstnere deltok. Som en del av workshopen ble de jiddish-inspirerte kunstverkene skapt og først utstilt i Wroclaw. Utstillingen «Jiddish for alle» åpnet på HL-senteret 3. september og sto i tre uker.

«VEIEN TIL PARAGRAFEN»

I anledning grunnlovsjubileet i 2014 laget HL-senteret en midlertidig utstilling om paragraf 2 i Grunnloven. Paragrafen forbød jøder adgang til Norge. Utstillingen sto ut 2015.

UNDERVISNING

BESØK FRA ELEVER, STUDENTER OG ANDRE

Navet i senterets undervisningsvirksomhet er formidlernes møte med elever, studenter og lærere i pedagogiske opplegg knyttet til senterets utstillinger. Oppleggene varierer fra korte besøk til heldags workshops og fagdager, med halvdagsopplegget som det mest populære. All undervisning vektlegger elevenes egenaktivitet og refleksjon. Totalt tok avdelingen imot 6340 elever i 2015, hvorav 3787 var ungdomsskoleelever. Dette er en svak nedgang fra året før, blant annet forårsaket av at det ikke lyktes å rekruttere elever gjennom den kulturelle skolesekken. Tilbudet til videregående skoler, «Hamsun, nazismen og antisemittismen», var derimot populært og fikk gode tilbakemeldinger.

Senteret tilbyr tilpasset undervisning for studenter og lærere. Ulike studentgrupper ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Buskerud og Vestfold og Menighetsfakultet deltar årlig på undervisningsopplegg ved HL-senteret. Det er særlig senterets historiedidaktiske kompetanse som etterspørres av lærerutdannerne, men senteret oppsøkes også av studieretninger knyttet til menneskerettigheter, flerkulturelle studier og internasjonale forhold. Alle Politihøgskolens førsteårsstudenter besøker senteret og får et spesialtilpasset opplegg.

DEN INTERNASJONALE HOLOCAUSTDAGEN 27. JANUAR 2015

I 2015 utviklet HL-senteret et nytt opplegg for undervisning i tilknytning til Holocaustdagen. Skoleklasser rundt i landet ble invitert til å tematisere Holocaust og rasismens ytterste konsekvenser gjennom et undervisningsopplegg bygget rundt den siste gjenlevende av de norske jødene som overlevde Auschwitz-Birkenau, Samuel Steinmann. På Holocaustdagen stilte Steinmann opp på Akershus festning til en samtale med to klasser, én fra videregående skole og én fra ungdomsskolen. Elevene deltok med sine spørsmål, mens ordstyrer formidlet spørsmål sendt inn av andre klasser rundt om i landet. Samtalen ble vist på nettet, og klasser som hadde sendt inn spørsmål kunne se samtalen enten direkte eller i opptak. Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner deltok også i samtalen, og gikk deretter i fakkeltog sammen med elevene til Akershuskaia, der hovedarrangementet under minnemarkeringen fant sted.

LÆRERKURS

HL-senteret gjennomførte tre kurs for lærere i grunnskolen og den videregående skole. Det første kurset med tittel «Ytringsfrihetens helter og antihelter», var et samarbeid mellom HL-senteret, Fritt Ord og Raftostiftelsen i Bergen. Det andre kurset, «Ekstremisme i klasserommet: når ungdom tiltrekkes av ytterliggående ideologier», behandlet temaet radikalisering og voldelig ekstremisme, samt hva skolen og læreren kan gjøre i møtet med ytterliggående holdninger. Kurset ble raskt fulltegnet og vil arrangeres igjen i 2016. «Nazisme og Holocaust i litteraturen» var et tverrfaglig kurs for lærere i norsk og historie på videregående trinn som utforsket ulike sider ved fakta og fiksjon, perspektiver og forfattere i et utvalg Holocaustlitteratur.

DEMOKRATISK BEREDSKAP MOT RASISME OG ANTISEMITTISME (DEMBRA)

Dembra er et tilbud om kompetanseutvikling for skoler til støtte i deres arbeid mot gruppefiendtlighet og ekskluderende holdninger, utarbeidet av HL-senteret i samarbeid med Det Europeiske Wergelandsenteret (EWC) og Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS) ved Universitetet i Oslo. Dembra tar utgangspunkt i skolens egne erfaringer og sikter mot å fremme demokratisk kultur og inkludering. Rapport fra første prosjektfase med gjennomføring på 11 skoler ble levert til oppdragsgiveren Utdanningsdirektoratet 1. juli 2015, sammen med en evalueringsrapport og et hefte med kunnskapsstoff og øvelser til bruk i skoler. Utdanningsdirektoratet har bevilget midler til videreføring og utvidelse av Dembra. Fire ungdomsskoler deltar i opplegget skoleåret 2015/2016: Brandbu (Gran), Hoppervann (Moss), Bråtejordet (Skedsmo) og Jordal (Oslo). I 2015 arbeidet prosjektgruppen dessuten med et opplegg for videregående skoler og en webside for nettbasert støtte til Dembra-skoler. På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet lages det også særskilte læringsressurser om to temaer: radikalisering og voldelig ekstremisme, og nasjonale minoriteters opplevelser av og erfaringer med diskriminering i Norge. Midler til videreføring av Dembra ble bevilget over statsbudsjettet for 2016, hvorav noe skal gå til Falstadsenteret og Raftostiftelsen for å gjennomføre regionale prosjekter i henholdsvis Midt- og Vest-Norge.

BENJAMINPRISEN

HL-senteret er sekretariat for Benjaminprisen, som hvert år deles ut til en skole som arbeider aktivt mot rasisme og diskriminering. Prisen er oppkalt etter Benjamin Hermansen, som ble drept 15 år gammel den 26. januar 2001 av erklærte nynazister. Drapet var rasistisk motivert. 26. januar 2015 ble prisen for 2014 delt ut til Uranienborg skole i Oslo. For 2015 besluttet juryen å gi prisen til Sjøvegan videregående skole i Salangen i Troms. Ved Sjøvegan videregående skole skapes fellesskap blant annet gjennom tverrfaglige prosjekter der elever på samme alder, fra både grunnsopplæringen for flyktninger og fra videregående opplæring, møtes. Sekretariatet var ansvarlig for å tilrettelegge for utdelingen, og sto for all kontakt med og mellom vinnerens skole, juryen, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og norsk presse. HL-senterets direktør, Guri Hjeltnes, ledet juryens arbeid. Sekretariatet fullførte i 2015 arbeidet med de nye nettsidene www.benjaminprisen.no.

HL-SENTERETS SAMARBEID MED UiO I 2015:

I tråd med forsknings- og formidlingsambisjonene slik de er nedfelt i senterets strategiske plan, har HL-senteret et nært samarbeid med UiO. 2015 var det tredje året i en femårig samarbeidsavtale mellom HL-senteret og UiO, der HL-senteret er ansvarlig for og gjennomfører et eget undervisningsemne om norsk krigs- og okkupasjonshistorie med særlig vekt på Holocaust. Emnet kalles HIS2426/4426: «Norge – et lite land i verdenskrigen». Undervisningen gikk over 12 uker høsten 2015. HL-senteret laget også eksamensoppgaver og gjennomførte sensur. Kurset retter seg mot bachelor- og masterstudenter i historie ved Institutt for arkeologi, konservering og historie ved UiO. HL-senteret veiledet også masterstudenter i historie.

KULTUR- OG PROGRAMVIRKSOMHET

HL-senterets satsing på foredrag og konserter fortsatte i 2015 med flere arrangementer enn noen gang tidligere. I tillegg til de 16 godt besøkte søndagsforedragene på Villa Grande ble det avholdt ni klassiske konserter med flere av Norges mest anerkjente musikere. Venneforeningen hadde sju arrangementer som inkluderte foredrag, filmframvisninger og utflukt til Berg fangeleir. Det ble også arrangert boklanseringer, konferanser og seminarer. Nytt av året var et samarbeid med Universitetet i Oslo om lørdagsforedrag i Universitetets Gamle festsal. Under vignetten «Et ufritt Norge - 2. verdenskrig 70 år etter» ble det gjennom året arrangert 11 foredrag for fulle hus. De fleste av så vel søndagsforedragene på Villa Grande som lørdagsforedragene i Gamle festsal ble filmet og kunne sees direkte eller i opptak på HL-senterets hjemmesider. Slik kan foredragene følges av et interessert publikum over det ganske land.

DEN INTERNASJONALE HOLOCAUSTDAGEN

I 2015 ble markeringen av Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar som vanlig holdt ved Anthony Gormleys minnesmerke på Akershuskaia. Skoleelever gikk i fakkeltog, og det var musikalske innslag ved jødiske barn. Hennes Kongelige Høyhet kronprinsesse Mette-Marit var til stede. Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner holdt hovedtalen, mens representanter for minoriteter som ble rammet av Holocaust holdt innlegg. Det var sang ved kantor ved Det Mosaiske Trossamfund, Eli Zylberman. HL-senterets direktør Guri Hjeltnes ledet arrangementet.

Etter markeringen var det samling i Fanehallen i Akershusfestning. Her var det sosialt samvær og enkel servering. Direktør Knut Olav Åmås i Stiftelsen Fritt Ord holdt tale. Arrangementet ble ledet av HL-senterets styremedlem Hans Brattestå.

SØNDAGSFOREDRA

Programmet for søndagsforedragene i 2015 spente vidt og tok opp en rekke ulike emner, blant annet den pågående flyktningkrisen i Europa, rasisme og antisemittismens historie, 20-årsminnet etter Srebrenica og den norske motstandskampen under krigen. HL-senteret har mottatt svært positiv respons på arrangementene, og besøkstallet fortsatte å vokse også i 2015.

LØRDAGSFOREDRA I GAMLE FESTSAL

I forbindelse med at det i 2015 var 70 år siden 2. verdenskrigs slutt, samarbeidet Universitetet i Oslo og HL-senteret om foredragsserien «Et ufritt Norge - 2. verdenskrig 70 år etter». De 11 foredragene berørte temaer som deportasjonene av jøder fra Norge under krigen, de norske frivillige i Waffen-SS og krigsårene og de lange linjer. Foredragene var meget populære, og foredragsserien vil bli fulgt opp i 2016 under tittelen «Krig, okkupasjon og oppgjør».

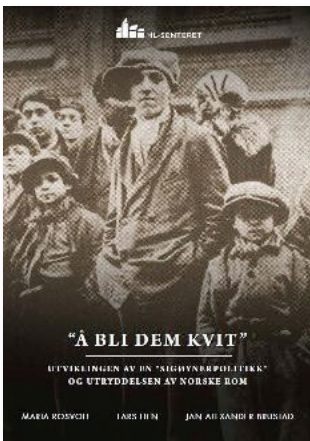
KONserter

Også i 2015 ble det avholdt en rekke konserter på HL-senteret med svært gode besøkstall. Noen av Norges fremste musikere framførte blant annet verker av Beethoven, Mozart, Mahler, Kjerulf, Brahms og Chopin.

SPESIELLE ARRANGEMENTER

«Åpen dag» 12. april bød på foredrag og omvisninger i Villa Grande og utstillingene. 21. mai ble det arrangert «Fortellerdag» der alle som har hatt tilknytning til eller kunnskap om Villa Grande ble inviterte til å dele minner og fortellinger. Dette var i forbindelse med det pågående bokprosjektet om Villa Grandes historie. «Oslo Kulturnatt» ble arrangert 11. september. Da var det omvisninger i Villa Grande og utstillingene, korte foredrag, samt en samtale mellom krigsveteran og historiker Ragnar Ulstein og direktør Guri Hjeltnes. Under «Oslo Åpne Hus» 13. september ble det gitt omvisninger, både inne og i hagen, og skuespiller Bente Børsums framførte «Min forestilling om mor».

DOKUMENTASJON

Dokumentasjonsavdelingens hovedoppgave er å være en intern kunnskapsbank og gi kvalitetssikret informasjon til offentligheten. Avdelingen, med halvannet årsverk, har primært ansvar for drift av senterets bibliotek, arkiver og gjenstandssamling, og utvikler og gjennomfører også egne formidlingsprosjekter. Disse spenner fra interne samarbeidsprosjekter til internasjonale, eksternt finansierte prosjekter. I 2015 har avdelingen vært engasjert i andre oppgaver på HL-senteret, som utredningen om «Holocaust og norske rom», utviklingen av nye prosjekter for senteret, samarbeid om utstillingsproduksjon, planlegging av studieturer og guiding. Avdelingen er opptatt av å styrke sitt nettverk med tilsvarende virksomheter, både i Norge og internasjonalt. I 2015 har dokumentasjonsavdelingen blant annet deltatt i oppstarten av Nettverk for privatarkiv i Oslo.

SAMLINGER

MEDIESAMLINGEN

Biblioteket har tatt i bruk det nye felleskatalogsystemet for akademiske bibliotek i Norge, Alma. Opplæringen ble gjennomført som selvstudium med noen samlinger på Universitetsbiblioteket i Oslo. Opplæringen er ikke avsluttet, men deler av systemet fungerer allerede tilfredsstillende. Samlingen har økt med om lag 120 nye trykte og AV-titler samt 7 tidsskriftsårganger.

Brukerservice har alltid høyeste prioritet, og utlånstillene til egne brukere har holdt seg stabile, ca. 500 utlån fra egen samling. Boksamlingen har også tatt imot flere bokgaver.

ARKIVSAMLINGEN

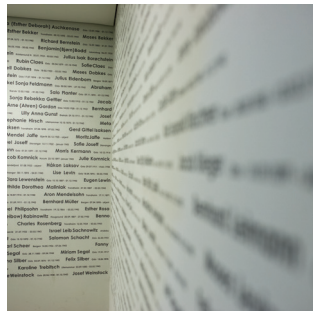
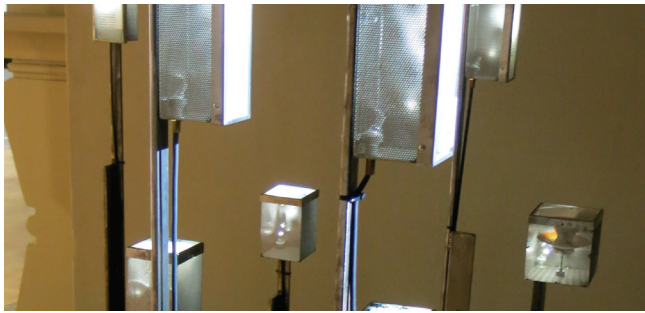
Arkivkatalogsystemet Asta har blitt innført, og det er gjennomført opplæring. Registreringen i katalogen vil bli utført våren 2016. Senteret har mottatt to nye arkiver i 2015, og tre av arkivene som ble mottatt i 2014 har blitt ordnet og katalogisert i løpet av året.

KUNSTSAMLINGEN

HL-senteret har i 2015 opprettet en kunstkomité bestående av eksterne eksperter som skal gi ledelsen råd ved mottak av kunstgaver, anskaffelse av kunstobjekter og generell forvaltning av kunstsamlingen. Dokumentasjonsavdelingen er sekretariat for komiteen og har fått i oppdrag å utarbeide en katalog over kunstverk i HL-senterets eie. Denne katalogen skal ferdigstilles våren 2016, og en stor del av arbeidet ble utført i 2015.

ARKIVET ETTER RUTH MAIER

Arkivet, som i 2014 ble innlemmet i Norges dokumentarv, har i 2015 blitt supplert med 16 akvareller og tre tegninger. Verkene ble gitt til HL-senteret av Jan Erik Vold. I løpet av våren 2015 ble akvareller og tegninger gjennomgått og renset av en papirkonservator før tre akvareller ble utlånt til utstillingen «Krigsbilder. Kunst under okkupasjonen 1940-45» i Bomuldsfabriken Kunsthall i Arendal sommeren 2015. Den norske komiteen for UNESCOs verdenskulturarv har innvilget HL-senterets søknad om å innlemme også dette materialet i Dokumentarven.

PROSJEKTUTVIKLING

EHRI (EUROPEAN HOLOCAUST RESOURCES INFRASTRUCTURE)

Det EU-støttede, internasjonale prosjektets fase 1 er avsluttet. På «final launch»-møtet i Berlin i februar presenterte HL-senteret sine arkiver og sitt formidlingsarbeid for det internasjonale arkivmiljøet.

ROMANO BUTIQ

Den rumenske organisasjonen Romano Butiq i Bucuresti og HL-senteret samarbeider om etableringen av Romano Butiqs dokumentasjonssenter. Romano Butiqs oppgave er å formidle roms kultur og historie, og HL-senteret skal bidra med faglig veiledning. Prosjektet er støttet gjennom norske EØS-midler.

Oppstartmøtet fant sted i Oslo i mars med tre representanter fra den rumenske organisasjonen. I løpet av 2015 ble det utarbeidet en arkivplan for Romano Butiq og en gjennomgang av Nicolae Gheorghes arkiv som nå er tilgjengelig digitalt. HL-senteret har utformet en digital serie «Dokumentene forteller» om norske roms skjebne før, under og etter 2. verdenskrig.

DOKUMENTENE FORTELLER

Gjennom prosjektet «Dokumentene forteller» presenterer HL-senteret ti ulike historiske dokumenter som ble innhentet under arbeidet med utredningen og rapporten «Å bli dem kvit. Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av norske rom». I løpet av ett år presenterer de ulike dokumentene og tilhørende tekster rapportens hovedfunn. Serien er tilgjengelig på HL-senterets nettsider på norsk og engelsk og har blitt møtt med svært positiv respons fra publikum.

SAMARBEID MED DET TEOLOGISKE FAKULTET, UIO

Studenter ved kurset «Jews and Judaism in Scandinavia» hadde høsten 2015 en arbeidsøkt med materiale fra HL-senterets arkivsamling. Første forsøk ga mersmak for begge parter, og avdelingen har arbeidet med å videreutvikle tilbudet til neste års studenter.

ØVRIG NETTVERKS- OG INTERNASJONALISERINGSARBEID

NETTVERK FOR HOLDNINGSSKAPENDE FORMIDLING

HL-senteret er sekretær for et nettverk for holdningsskapende formidling. Vertskap og arrangør for Nettverkssamlingen i Bergen 20. og 21. august var Stiftelsen Espeland Fangeleir og Raftostiftelsen. Deltakerne representerte Narviksenteret, Aktive Fredsreiser, Hvite Busser, HL-senteret, Falstadsenteret, Nordsjøfartmuseet og Jødisk Museum. Nettverkssamlingen 2016 vil bli arrangert av Stiftelsen Arkivet.

INTERNATIONAL HOLOCAUST REMEBRANCE ALLIANCE (IHRA)

HL-senteret har deltatt i IHRA, som norsk delegat og deltaker i utdanningsgruppen. Møtene i 2015 ble holdt i Ungarn, i henholdsvis Budapest i juni og i Debrecen i november. Senteret bidro i 2015 også i komiteen for Holocaust, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten i en gruppe som ser på språkbruk.

ADMINISTRASJON OG LEDELSE

HL-senteret har generelt utvidet sin virksomhet de siste årene. Det gjelder økende antall oppdrag og prosjekter som omfatter forskning og formidling, videre har antallet arrangementer økt, og det har skjedd en videreutvikling på programsiden som også omfatter flere utstillinger. Med en relativt liten stab arbeides det tett i prosjektene og mellom avdelingene. Administrasjonens hovedoppgave har i 2015 vært å legge til rette for, følge opp og yte støtte ved planlegging, utvikling og gjennomføring av senterets mangesidige virksomhet. Gode rammer for ansatte og godt arbeidsmiljø har vært førende for det administrative arbeidet i 2015.

Oppfølging av senterets samarbeidspartnere og besvarelse av henvendelser fra presse og eksterne aktører har vært viktig. Senteret har lagt ned mye arbeid i formidling av senterets kompetanse i mediene og gjennom konferanser, rapporter og oppdrag. I tillegg til de ulike avdelingenes kontinuerlige formidlingsvirksomhet, har senterets direktør vært aktiv med kronikker, foredrag, medieopptredener og deltakelse i debatter. Senteret mottar hvert år også et betydelig antall besøkende grupper, med ønsker om alt fra korte orienteringer om senteret til sammensatte fagdager og seminarer. Dette omfatter både foreninger og lag, private og offentlige virksomheter, ambassader og utenlandske fagpersoner og grupper som kommer til senteret. Tilrettelegging og tilpassing av faglig innhold ved besøk har vært en prioritert oppgave.

Det ble i september arrangert en studietur til London for alle senterets ansatte, med besøk til relevante institusjoner som blant annet Jewish Museum, British Museum, Imperial War Museum og Wiener Library. I tillegg har det vært avholdt faglige samlinger i avdelingene. Oppfølging og opplæring av nye medarbeidere har hatt fokus gjennom året. For de som arbeider med arrangementer og publikumstjenester har det vært lagt særlig vekt på opplæring i førstehjelp og sikkerhetsrutiner ved brann og evakuering.

I 2015 har administrasjonen arbeidet aktivt med rekruttering av nye medarbeidere, både innen forskning, formidling og administrasjon. I løpet av våren ble ny informasjonsleder ansatt, på grunn av behovet for en koordinerende kraft og som ledd i en satsing på senterets informasjonsarbeid. Senteret rekrutterte også ny fagadministrativ rådgiver (da den forrige gikk over i annen stilling) og fire nye resepsjonsmedarbeidere/guider. Sommeren 2015 fikk senteret ny forsker innen feltet menneskerettigheter som del av rammeavtalen med UD om overvåking av menneskerettigheter. Gjennom året er også to nye formidlere rekruttert. Et tre-årig engasjement som økonomiansvarlig ble utlyst i desember 2015.

HL-SENTERETS ANSATTE 2015

LEDELSE

Guri Hjeltnes
direktør

Georg Broch
administrativ leder

Nina Lyng-Vagstein
seniorrådgiver

FORSKNING

Anton Weiss-Wendt
leder og seniorforsker

Alexa Døving
seniorforsker

Terje Emberland
seniorforsker

Johannes Due Enstad
forsker

Christhard Hoffmann
seniorforsker

Øivind Kopperud
forsker

Vibeke Moe
doktorgradsstipendiat

Ellen Stensrud
forsker

PROSJEKTANSATTE

Odd-Bjørn Fure
prosjektleder

Ragnild Henden
doktorgradsstipendiat

Øystein Hetland
prosjektkoordinator og
doktorgradsstipendiat

Nicola Karcher
forsker

Kjetil Simonsen
doktorgradsstipendiat

Bodil Stenseth
historiker/forfatter

Ane Ingvild Støen
prosjektmedarbeider

DOKUMENTASJON

Ewa Mork
leder bibliotek og dokumentasjon
Jan Alexander Svoboda Brustad
bibliotekmedarbeider

UNDERVISNING

Peder Nustad
undervisningsleder

Elise Christensen
formidler

Benjamin Geissert
formidler

Lars Lien
formidler

Ida Kjeøy
formidler

Harald Syse
formidler

ØVRIG ADMINISTRASJON

Ann Elisabeth Mellbye
administrativ nestleder (permisjon)

Kari Amdam
kultur- og programansvarlig

Stein Bjørnbekk
Informasjonsleder

Kristine Bjørndal
administrasjonssekretær
og prosjektkoordinator

Henriette Borchgrevink
vitenskapelig assistent

Even Trygve Hansen
spesialrådgiver

Maria Rosvoll
prosjektkoordinator

Iselin Theien
fagadministrativ rådgiver (permisjon)

Carl Emil Vogt
fagadministrativ rådgiver

Utku Uzun
praktikant

Kristin Aldrich Zwick
besøksansvarlig

Jacob Yakoubi
vaktmester

RESEPSJONSMEDARBEIDERE

Even Næss Bergseng
Isak Emberland
Hedda Fossum
Hannah Hjeltnes
Irene Kildahl
Miriam Mathisrud
Hilde Vinje
Siri Aamodt

MASTERSTUDENTER

Kenneth Kreppen
Jo Refseth
Svein Oskar Smogeli
Karoline Thorkildsen

FRIVILLIGE OG GJESTEFORSKERE

Eirik Gripp Bay
fagbokforfatter
Aksel Georg Hannus
hospitant
Christopher Harper
forskningsassistent
Ingjerd Broch Oudenstad
frivillig
Ingvill Thorson Plesner
gjesteforsker

VILLA GRANDE OG NYTT TILBYGG

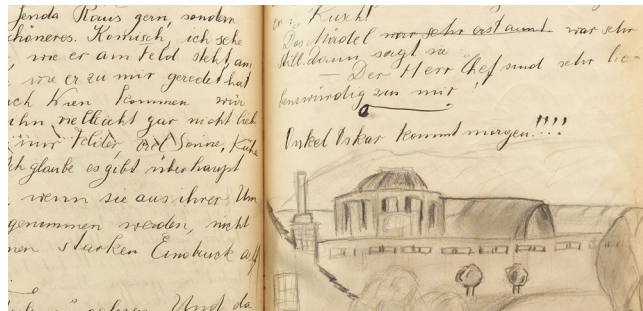
HL-senteret holder hus i en fredet bygning. Å ta vare på historien og bygningen er viktig, og senteret samarbeider tett med Riksantikvaren og Statsbygg om vedlikehold og nødvendige moderniseringer. Med den økende virksomheten både på prosjektfrenten og gjennom senterets satsing på enkelte administrative funksjoner har senteret hatt behov for bedre utnyttelse av byggets kontorarealer. I 2015 ble derfor flere rom ominnredet for å gi gode, funksjonelle arbeidsplasser.

I 2015 har også planene for et tilbygg blitt videreutviklet. Senterets permanente utstilling dekker bare den ene av grunnpilarene i senterets mandat, Holocaust. Det har helt fra utstillingen åpnet vært planer om et nytt bygg som kunne huse utstillinger om senterets andre grunnpilar, livssynsminoriteters og minoriteters allmenne vilkår og stilling i dagens Norge. Høsten 2015 ble det utarbeidet en projektskisse for et tilbygg som skal huse utstillingslokaler, verksted til utstillingsarbeid og kontorer. Projektskissen ga grunnlag for søknad om midler til bygging, og vil være utgangspunkt for arkitektkonkurranse i løpet av 2016. Tilbygget er en forutsetning for at senteret skal kunne oppfylle sitt fulle mandat og oppdrag fra Stortinget, og er nødvendig for å kunne gi rom for utstillinger av høy kvalitet, og for å kunne møte og håndtere på en god pedagogisk måte det økende besøket fra grunnskoler, universitet, høyskoler og det allmenne publikum i framtiden.

BOKPROSJEKT OM VILLA GRANDES HISTORIE

Den 1. april 2015 startet Bodil Stenseth, historiker og forfatter, oppdraget med å skrive Villa Grandes historie 1917-2017. Inkludert i oppdraget er å samle inn og bygge opp en dokumentasjonsbase om huset og eiendommen, og muntlig kildemateriale er også samlet inn. I desember forelå råmanus til det første av i alt tre hovedkapitler. I løpet av forsommeren og høsten holdt Stenseth også en rekke foredrag og kåserier om Villa Grande på senteret. Boken skal utgis i 2017. Da er det 100 år siden Sam Eyde påbegynte arbeidet med bygningen som i dag huser HL-senteret.

PROGRAM OG ARRANGEMENTER

FOREDRAG OG SAMTALER

SØNDAG 1. FEBRUAR

2. og 3. generasjon Holocaust-overlevende
Sidsel Nachtstern og Ulla Nachtstern

SØNDAG 8. FEBRUAR

Wilhelm Wagner. Norges Eichmann?
Professor Tore Pryser

SØNDAG 1. MARS

Fangene som forsvant. NSB og slavearbeiderne på Nordlandsbanen
Bjørn Westlie

SØNDAG 15. MARS

Hvorfor er millioner av mennesker på flukt?
Johan Kristian Meyer

SØNDAG 22. MARS

Morfar, Hitler og jeg
Ida Jackson

SØNDAG 26. APRIL

Da fascismen kom til Norge. Den Nasjonale Legions vekst og fall 1927 til 1928
Terje Emberland

SØNDAG 31. MAI

Et 20-årsminne: Srebrenica - det som ikke skulle kunne skje
Inger Skjelsbæk

SØNDAG 30. AUGUST

Herman Kahan i samtale med Guri Hjeltnes

SØNDAG 6. SEPTEMBER

Leo Eitinger og andre tsjekkosllovakiske flyktninger i Norge – deres bakgrunn og skjebne
Miluse Jurickova

SØNDAG 20. SEPTEMBER

Bernt H. Lund i samtale med Guri Hjeltnes

SØNDAG 11. OKTOBER

Foredrag og boklansering: «*Fra krig til krig*»
Iselin Theien

SØNDAG 1. NOVEMBER

Rasisme og antisemittismens historie
Cora Alexa Døving

SØNDAG 15. NOVEMBER

"Strictly Confidential" - om Sigrid Undsets innsats under krigen
Sigrun Slaggard

SØNDAG 22. NOVEMBER

Monolog og foredrag: «Frå landevegen» og «Hvordan følger myndighetene opp rapporten fra Tater/romani-utvalget»
Gjertrud Jynge og Ingvill Thorson Plesner

SØNDAG 29. NOVEMBER

Knut Hamsuns «På gjengrodde stier», med etterfølgende samtale
Ola B. Johannessen og Ståle Dingstad

SØNDAG 6. DESEMBER

Flyktnings situasjonen ved årsslutt - hva skjer i 2016?
Jan Egeland

LØRDAGSFØREDRAG

31. JANUAR

Forræderen og hans parti
Ole Kristian Grimnes

28. FEBRUAR

Alt hva mødrene har kjempet
Mari Jonassen

25. APRIL

Barbarossa i nord. De blodige kampene på Nordkalotten 1941-44
Alf R. Jacobsen

9. MAI

Okkupasjonssamfunnet og hverdagen – mennesker, liv og virke
Guri Hjeltnes

30. MAI

Krigens fortellinger – hvilke stemmer, hva har de fortalt?
Synne Corell og Øystein Sørensen

5. SEPTEMBER

Okkupasjonsregimer i det tysk-dominerte Europa 1939-1945
Odd-Bjørn Fure

10. OKTOBER

Deportasjonen av jøder fra Norge under 2. verdenskrig
Bjarte Bruland

31. OKTOBER

SS-staten Norge
Terje Emberland

7. NOVEMBER

Makt, motmakt og avmakt
Jorunn Sem Fure

5. DESEMBER

Veien inn i krigen – og ut av den
Ole Kristian Grimnes

VENNEFORENINGEN

MANDAG 2. FEBRUAR

Folkemordet på armenere – et 100-årsminne
Visning av filmen «Ararat» og foredrag ved Anton Weiss-Wendt, seniorforsker ved HL-senteret

MANDAG 20. APRIL

Ragnar Vold som politisk kommentator
Foredrag ved Jan Erik Vold

MANDAG 18. MAI

Pressen under okkupasjonen – som okkupasjonsmakten tillot og den illegale
Foredrag ved Arnfinn Moland og Hans Fredrik Dahl

MANDAG 12. OKTOBER

«Ja, vi vil bygge deg på ny...»
Foredrag og filmfremvisning ved filmskaper Knut Erik Jensen

MANDAG 9. NOVEMBER

Visning av filmen «Sangen reddet mitt liv»
Ved produsent Morten Conradi

KONSERTER

SØNDAG 15. FEBRUAR

Beethoven
Ernst Simon Glaser (cello) og Ole Christian Haagenrud (klaver)

SØNDAG 1. MARS

Beethoven
Tor Johan Bøen (fiolin), Benedicte Royer (bratsj) og Aurelienne Mayer (cello)

SØNDAG 19. APRIL

Mozart
Sølve Sigerland (fiolin), Henninge Landaas (bratsj) og Ellen Flesjø (cello)

SØNDAG 10. MAI

Beethoven
Kristian Lindberg (klaver)

SØNDAG 23. AUGUST

«Fryktens musikk» - Oslo Kammermusikkfestival
Randi Stene (mezzosopran), Henninge Båtnes Landaas (bratsj), Grieg Trio

SØNDAG 27. SEPTEMBER

Kontinental nyromantikk og norsk nasjonalromantikk
Ragnhild Heiland Sørensen (sopran) og Einar Steen-Nøkleberg (klaver)

SØNDAG 11. OKTOBER

Fra samtid til romantikk og romantisk impresjonisme
Vebjørn Anvik (klaver)

SØNDAG 25. OKTOBER

Romantikk og nyromantikk
Tor Johan Bøen (fiolin) og Helge Kjekshus (klaver)

SØNDAG 15. NOVEMBER

Fra den klassiske romantikk til det tyvende århundres romantiske pastisj
Benedicte Royer (bratsj), Eira Sjaastad Huse (mezzosopran) og Sanae Yoshida (klaver)

ANDRE ARRANGEMENTER

MANDAG 26. JANUAR

Utdeling av Benjaminprisen

TIRSDAG 27. JANUAR

Den internasjonale Holocaustdagen

TORS DAG 12. FEBRUAR

Overrekkelse av rapporten «Å bli dem kvit». Utviklingen av en «Sigøynerpolitikk» og utryddelsen av «norske rom»

TORS DAG 5. MARS

Åpning av vandreutstillingen «Den skandinaviske reaksjonen på det armenske folkemord»

SØNDAG 8. MARS

«Min forestilling om mor»
Teaterforestilling av og med Bente Børsum

SØNDAG 12. APRIL

Åpen dag på Villa Grande

TIRSDAG 26. MAI

Kjenn din by: Omvisning ved Guri Hjeltnes

TORS DAG 4. JUNI

Åpning av fotoutstillingen «Abandoned at Srebrenica – 20th Commemoration»

SØNDAG 7. JUNI

«Frihetens hjerte er menneskekjærlighet»
Teaterforestilling ved Grav litteratur- og teatergruppe

TORS DAG 3. SEPTEMBER

Åpning av utstillingen «Yidish far ale - Jiddish for alle»

FREDAG 11. SEPTEMBER

Oslo Kulturnatt

SØNDAG 13. SEPTEMBER

Oslo Åpne Hus 2015

ONSDAG 16. SEPTEMBER

Den østjødiske kulturen i Europa - arbeidet med å la den leve
Foredrag ved Bente Kahan

MANDAG 21. SEPTEMBER

Seminar om norske mediers omtale av minoriteter
Samarbeid mellom HL-senteret og Norsk Pressehistorisk forening

TORS DAG 16. OKTOBER

Dembra-konferanse: Å ha en stemme
Samarbeid mellom HL-senteret, Det Europeiske Wergelandsenteret og institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo.

MANDAG 26. OKTOBER

Besøk til Berg fangeleir, i regi av HL-senteret og HL-senterets venneforening

KONFERANSER

25. – 26. FEBRUAR

Internasjonal konferanse Civilian Resistance against Nazification Campaigns 1940-1945

TORS DAG 5. MARS

Internasjonal konferanse The Armenian Genocide and the Politics of Denial

TIRSDAG 5. MAI

Konferanse om etnisk diskriminering og rasisme
Arrangert av HL-senteret på oppdrag fra Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet

FREDAG 25. SEPTEMBER

Internasjonal konferanse Srebrenica, 1995-2015: Lessons and Legacies of the Bosnian War

LÆRERKURS

28. JANUAR

Ytringsfrihetens helter og antihelter
Samarbeid mellom HL-senteret, Fritt Ord og Rafto-stiftelsen

15. APRIL

Ekstremisme i klasserommet: når ungdom tiltrekkes av ytterligående ideologier

16.-17. NOVEMBER

Holocaust i litteraturen

BOKLANSERINGER

TORS DAG 24. SEPTEMBER

Lansering av boken *Da fascismen kom til Norge* av Terje Emberland, seniorforsker ved HL-senteret.

FREDAG 9. OKTOBER

Lansering av boken *Solkors eller hakekors. Nordmenn I Waffen SS 1941-45* av Sigurd Sørli, førsteamanuensis ved Institutt for Forsvarsstudier. Utgivelsen er en del av HL-senterets forskningsprosjekt om *Norske frivillige i Waffen SS*.

SØNDAG 11. OKTOBER

Lansering av biografien om C. J. Hambro *Fra krig til krig* av Iselin Theien.

STYRET I HL-SENTERETS VENNEFORENING I 2015:

Odd Einar Dørum, leder

Herman Kahan

Jan Erik Vold,

Britt Strandlie-Thoresen

Elsa Kvamme

Håkon Harket

Anette Storeide

Liv Berit Tessem (fra høsten 2015).

Kari Amdam, HL-senteret, Styrets sekretær

UTVALGTE PUBLIKASJONER

- *Hva er rasisme*, Oslo: Universitetsforlaget. (Døving, C.A. og Bangstad, S.)
- *Da fascismen kom til Norge. Den nasjonale legions vekst og fall, 1927 – 1928*, Dreyer. (Emberland, T.)
- *Solkors eller hakekors. Nordmenn i Waffen-SS 1941 – 1945*, Dreyer. (Sørli, S.)
- Bokmanus *On the Margins: Essays on the History of Jews in Estonia*, levert i juni 2015 til Central European University Press i Budapest. (Weiss-Wendt, A.)
- Bokmanus *Casuistry of Blood: The Soviet Union, the Genocide Convention, and the Cold War*, levert i august 2015 til University of Wisconsin Press. (Weiss-Wendt, A.)
- «Å bli dem kvit». Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av «norske rom.» Rapport skrevet på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

- “Jews in the News – Representations of Judaism and the Jewish Minority in the Norwegian Contemporary Press” Forthcoming (accepted for publication in November 2015), in *Journal of Media and Religion*, 2016, VOL. Routledge: Tylor & Francis Group. (Døving, C.A.)
- “The way they treat their daughters and wives” – The racialization of Muslims in Norway”, *Islamophobia Studies Journal*, Fall 2015, Volume 3, issue1 p. 62-77, Published by University of California, Berkeley. (Døving, C.A.)
- “Historiens grep om samtiden”, i *Pressehistorisk tidsskrift*, nr 24, 2015. (Døving, C.A.)
- «Neither Hitler nor Quisling: The Ragnarok Circle and Oppositional National Socialism in Norway», *Fascism*, vol. 4, issue 2. (Emberland, T.)
- «The Teutonic rage of the ancient timbers. Himmler, the SS and Norwegian folk culture.» In: Tønning, Erik, Gregory Maertz, Line Daatland, Frode Sandvik (ed.), *Art in Battle*, KODE Bergen. (Emberland, T.)
- «Det var nordmenn som arresterte», artikkel i Lars Korsell, Paul Larsson og Jan G. Christophersen (red.): *Ekstraordinære tider*, festskrift til Per Ole Johansen. (Hetland, Ø.)
- «Nansenhjelpen og jødiske barneflyktninger», artikkel i *Tobias*, 2015. (Mork, E. og Brustad, J.)
- «Europas marsj mot frihet», artikkel i Dagbladets «Historisk»-spalte, 17. januar 2015. (Hjeltnes, G.)
- «Hvorfor ble ikke Auschwitz bombet?», kronikk i *Aftenposten* 27. januar 2015. (Hjeltnes, G.)
- «Z for sigøyner – avvist og drept», artikkel i Dagbladets «Historisk»-spalte, 14. februar 2015. (Hjeltnes, G.)
- «Sivilsamfunnet sto i mot», kronikk i *Aftenposten* 25. februar 2015. (Fure, O.B.)
- «Sivilsamfunnet sto i mot», utvidet artikkel i *Aftenposten Innsikt*, s. 78-79. Nr. 4/2015. (Fure, O.B.)
- «Det siste vitnet fra Donau», artikkel i Dagbladets «Historisk»-spalte, 9. mai 2015. (Hjeltnes, G.)
- «Et folkemord», artikkel i Dagbladets «Historisk»-spalte, 6. juni 2015. (Hjeltnes, G.)
- «Nazisme uten antisemittisme», kronikk i *Aftenposten* 25. september 2015. (Syse, H.)
- «Krigens norske tvangsarbeidere», artikkel i Dagbladets «Historisk»-spalte, 24. oktober 2015. (Hjeltnes, G.)

UTVALGTE FOREDRAG AV HL-SENTERETS MEDARBEIDERE:

- «Antisemittisme – grunnleggende motiver og eksempler i dag», foredrag for journaliststudenter HIOA, HL-senteret, 6. februar 2015. (Moe, V.)
- «Konspirasjonsteorier» foredrag for journaliststudenter HIOA, HL-senteret, 6. februar 2015. (Emberland, T.)

- «Konspiratorisk arbeiderpartihat»
Nettstedet Vepsens seminar, HL-senteret, 24. februar. (Emberland, T.)
- «The Conditions, Functions, Achievements and Failures of Civilian Resistance 1940-1945 – Norway in a Western European Perspective».
Hovedinnlegg under den internasjonale forskningskonferansen Civilian Resistance against Nazification Campaigns 1940-1945 — Norway in a Western European Perspective.
HL-senteret, 25.-26. februar 2015. (Fure, O.B.)
- «Between Pragmatic Collaboration and Resistance. The Directorate for Provisioning and Rationing», foredrag på den internasjonale forskningskonferansen Civilian Resistance against Nazification Campaigns 1940-1945 — Norway in a Western European Perspective.
HL-senteret, 25.-26. februar 2015. (Simonsen, K.B.)
- «Norges Lærersamband – Attempts at Nazification of the Norwegian School System», foredrag på den internasjonale forskningskonferansen Civilian Resistance against Nazification Campaigns 1940-1945 — Norway in a Western European Perspective.
HL-senteret, 25.-26. februar 2015. (Karcher, N.)
- «The Soviet Discourse on Genocide and Socialist Armenia,»
The Armenian Genocide and the Politics of Denial
Symposium organized by the Norwegian Holocaust Center, Oslo, 6. mars 2015. (Weiss-Wendt, A)
- «Jødisk historie og antisemittisme i Polen»,
presentasjon for skuespillerne på Nationaltheatret i forkant av oppsetningen av stykket «Klassen vår». Oslo, 11. mars 2015. (Moe, V.)
- «Auschwitz and the question of a Norwegian Jewish Identity»,
innlegg på seminar, ARCs of War, Universitetet i Oslo, 12.-13. mars 2015. (Moe, V.)
- «Antisemittismens tilbakekomst»,
debattinnlegg på Litteraturhuset, Oslo, 23. mars 2015. (Moe, V.)
- «Norge i malstrømmen 1939-1940. Endret posisjon i stormaktenes geostrategiske prioriteringer og konstanter i norske utenrikspolitiske trosforestillinger»,
forelesning på Oscarsborg festning, 9. april 2015. (Fure, O.B.)
- «Sentrale arkiver etter jødiske flyktninger fra HL-senterets arkivsamling»,
foredrag på landsmøtekonferansen til Landslaget for lokal- og privatarkiv.
Bergen, 14. april 2015. (Brustad, J.)
- «SS rolle under den tyske okkupasjonen»,
forelesning, Høyskolen i Lillehammer, 21. april. (Emberland, T.)
- «Holocaust and Historiography: The Case of Norway».
Paper lagt fram på den internasjonale forskningskonferansen
The Holocaust and the Contemporary World, Krakow. 23.-24. april 2015. (Simonsen, K.B.)
- «Norsk politi i skuggen av SS»,
foredrag om norsk politi ved 70-årsmarkeringen for freden på Akershus festning
8. mai 2015. (Hetland. Ø.)
- «Integreringsbarometeret» -
kommentar til undersøkelse om holdninger til jøder, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet,
Oslo, 27. mai 2015. (Moe, V.)

- Innlegg på Kulturrådets seminar om formidling av Norges Dokumentarv, Oslo, 1. juni 2015. (Mork, E.)
- «Murder Without Hatred: Explaining Estonian Collaboration in the Holocaust», The Holocaust in Estonia, Latvia, and Lithuania, symposium organized by the Memorial de la Shoah, Paris, Frankrike, 5.-6. juni 2015. (Weiss-Wendt, A)
- Hovedinnlegg på rundebordskonferanse om myndighetenes handlingsplan mot antisemittisme i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Oslo, 29. juni 2015. (Moe, V.)
- «The Soviet Discourse on Genocide and Socialist Armenia», 11 Biannual Convention of the International Association of Genocide Scholars, Yerevan, Armenia, 11. juli 2015. (Weiss-Wendt, A)
- «A difficult subject and an uncertain landscape: reference and information services related to genocide and minorities at HL-center in Oslo». Foredrag på International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) RISS 2015 Satelite Meeting. Gaborone, Botswana, 13. august 2015. (Mork, E.)
- «Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814-1940», foredrag under Jødisk kulturfestival i Trondheim, 5. september 2015. (Kopperud, Ø.)
- «Om DIMNO». foredrag til politikere fra Nordisk Råd, 9. september 2015. (Hetland, Ø.)
- «Norsk fascismes historie», Litteraturhuset, Oslo, 13. september 2015. (Emberland, T.)
- «Majority-minority relations in pre-war Oslo and today. Key topics / first impressions», foredrag ved POLIN Museum of the History of Polish Jews, Warszawa, Polen, 18. september. (Moe, V.)
- «Anders Behring Breiviks ideologi», UiO konferanse: Reassembling Democracy: Ritual as Cultural Resource, Utøya, 19. september. (Emberland, T.)
- «Antisemittisme etter 1945», foredrag i forbindelse med Handlingsplan mot antisemittisme, Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Oslo, 5. oktober. (Moe, V.)
- «The Soviet Images: A New Source for the Study of the Holocaust,» roundtable discussion, workshop at the Memorial de la Shoah, Paris, Frankrike, 8. oktober 2014. (Weiss-Wendt A.)
- «Helpers and Perpetrators during the Holocaust in Norway», foredrag på konferansen «Holocaust in the Nordic Countries» ved DIIS, København, 19.-20. oktober. (Hetland, Ø.)
- «Connecting Time and Space», foredrag på konfreansen «Holocaust in the Nordic Countries» ved DIIS, København, 19 - 20. oktober. (Nustad P)
- «Hvorfor vekker andre verdenskrig og Nazi-Tysklands okkupasjon av mesteparten av Europa 1939-1945 fortsatt så stor interesse?» Foredrag på Agderseminaret – arrangert av UiA, Vest-Agder-Museet og Stiftelsen Arkivet, 22.-23. oktober 2015. (Fure O.B.)
- «Norsk fascismes historie», Idehistorisk lunsj, Universitetet i Oslo, 13. november. (Emberland, T.)
- «Fascismen og norsk kriminallitteratur», Lærerkurs, HL-senteret, 16. november. (Emberland, T.)

-
- «Nansenhjelpen og jødiske barneflyktninger», foredrag på Byarkivets fagdag «Privatarkiv – hele byens hukommelse». Oslo, 19. november 2015. (Brustad, J.)
 - «The Soviet Discourse on Genocide and Socialist Armenia», 47 National Convention of Association for Slavic, East European & Eurasian Studies, Philadelphia, USA, 21. november 2015. (Weiss-Wendt, A)
 - «Antisemittisme etter 2. verdenskrig», foredrag på Folkebiblioteket i Tønsberg, 26. november. (Moe, V.)
 - «Konspirasjonsteoretisk arbeiderpartihat», Temadager om konspirasjonsteorier, KÅKÅ, Stavanger, 28. november. (Emberland, T.)
 - «Continuities and Discontinuities in the Ministry of Justice 1940-1945» foredrag på den internasjonale rundbordskonferansen Continuities and discontinuities in law and oppression in twentieth century Europe: The cases of Italy, Germany and Norway ved Juridisk fakultet, UiO, 3. desember 2015. (Støen, A.)
 - «SS og norsk folkekultur», Fagforum, HL-senteret, 10. desember. (Emberland, T.)

HL-SENTERET
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter